

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H. C. ANDERSENS PROTEGÉ

KOMMENTAR af
ÅGE PETERSEN

Göteborg den 16 Nov: 1885

Gør Gør Jörgensen !

Spørre vilde jeg hvalpe dem, naar
jeg saa mig i det ipland der til. Jeg
saa forprognal først mig for job blev,
og man doger anbrakt lige dem at
jeg talte dem indvillig.

Da forins at en begrundet af
dem mit klaffe dem en Aufstellung
nat en handelsforretning, dette til
bid spørre jeg at de pander det
ni nemme omstændighed, der tage
ind, og da saa hvad deres bringer.
Lad mig angaa forer forvildet det
gaar dem og var fornøjet om
at de i al god bliben for min
deltagelse. Det udelukkende
G. S. Andersen

H. C. ANDERSENS
PROTEGÉ

Efter fotografi.

Original i Det kgl. Bibliotek, København

H. C. ANDERSENS PROTEGÉ

*En Middelfart-drengs historie
fortalt i breve*

KOMMENTARER AF ÅGE PETERSEN

FORLAGET URANIA
København
1967

HANS CHRISTIAN JØRGENSEN'S navn stødte jeg første gang på, da jeg en dag tilfældigvis bladede i Elith Reumerts bog: »H. C. Andersen og Det Melchior-ske Hus«. Deri citeres et brev, som H. C. Andersen skrev den 30. august 1869 til Dorothea Melchior. Navnet ville ikke ud af min erindring, så jeg gav mig til at søge efter mere til belysning af den unge mands skæbne.

Eftersøgningen førte mig vidt omkring i H. C. Andersen-litteraturen og i arkiverne. Nogen mundtlig erindring fandtes ikke om Hans Chr. Jørgensen i hans barndomsby, men hans plejefar, vægter Uhl, havde jeg tidligere beskæftiget mig med. Efterhånden havde jeg tilstrækkeligt stof til at kunne skildre det ydre forløb af Hans Christian Jørgensens skæbne, og så faldt det mig ind, at ved at offentliggøre beretningen, ville hans gæld til H. C. Andersen i en vis forstand blive betalt, thi digterens omsorg for den unge middelfarter viser, at han ikke var så selvoptaget, som mangt og meget ellers be-rettiger til at tro.

Skildringen af Hans Christian Jørgensens baggrund i Middelfart har jeg gjort ret udførlig. Omvendt har jeg ikke fundet anledning til at gå nærmere ind på en skildring af H. C. Andersen og den kreds, som på hans initiativ hjalp Hans Christian Jørgensen. Årsagen er, at sådanne skildringer jo findes i rigt mål i H. C. Andersen-litteraturen. Stoffet til dette arbejde er samlet fra mange kilder. Det væsentligste indeholdes i en pakke i Landsarkivet for Sjælland: »Kontorist Hans Chr. Jørgensens privatarkiv samt dokumenter efter Hans Chr. Jørgensen 1869 – 2/455 2 B.« I dette arkiv findes 6 breve fra H. C. Andersen samt brevene fra vægter Heinrich Uhl, broderen Hans Peder Hansen, Moses Melchior, Edv. Collin, redaktør Bille, vennerne i Middelfart, forbindelserne på St. Croix samt alle bo-opgørelsens dokumenter. Det eneste eksisterende brev fra Hans Christian Jørgensen – det er til gengæld langt og meget oplysende – findes i Det Kongelige Bibliotek, håndskriftafdelingen,

det er til Edvard Collin (Collinske brevsamling XXXI, dateret 26.3.1868). Yderligere breve kan findes i »H. C. Andersens brevveksling med Edvard og Henriette Collin« og et enkelt i Elith Reumerts »H. C. Andersen og Det Melchioriske Hus«, ligeledes i »H. C. Andersens breve til Therese og Martin R. Henriques«. Sporadiske træk til belysning af Hans Christian Jørgensens minde i Middelfart har jeg fundet i Carl E. Simonsens »Af min egen roman«, I, II, og III. Nu er det alt sammen bragt i den rette tidfølge og forhåbentlig i den rette sammenhæng. Brevenes stavemåde er bevaret.

Det Kgl. Bibliotek, Landsarkivet for Sjælland, landsarkivar C. Lindberg Nielsen, Odense, Middelfart Byhistoriske Arkiv og Middelfart Folkebibliotek er jeg megen tak skyldig for beredvillig tilvejebringelse af fornødent materiale.

Der er een ting, jeg har grund til at beklage: En af dem, der havde været ven med Hans Christian Jørgensen, den senere førstelærer Kr. Reetz – et brev fra ham offentliggøres her i bogen – boede i sine sidste år i et hus i Grønne-gade i Middelfart, hvis have stødte op til haven ved mit barndomshjem i Søndergade. Havde jeg nu blot, over havehækken, interviewet Reetz om Hans Christian Jørgensen, så havde jeg haft svar på en række spørgsmål, som fort-sat er ubesvarede. Aldersforskellen dengang mellem Reetz og mig var imid-lertid 70 år, så chancen kunne ikke udnyttes, men ærgerligt er det.

Åge Petersen.

HANS CHRISTIAN JØRGENSEN blev født i St. Hans sogn i Odense 1847. Årstallet er sikkert nok. Det går igen i adskillige dokumenter og i kirkebøgerne, men datoen ligger det anderledes med. Efter kirkebogen for St. Hans sogn er Hans Christian født den 22. august, og allerede døbt den 25. august, mens Middelfart kirkebog ved hans konfirmation oplyser, at hans fødselsdato er den 22. april. Det sidste er nok det rigtige, for ved sin konfirmation var Hans Christian jo i stand til at berigtige fødselsdatoen. Hans mor var Anne Kirstine Hansine Jørgensen, ved drengens fødsel 31 år gammel – hun var ugift og havde i forvejen en søn, Hans Peter Hansen, der var 5 år. Moderen, der var datter af Anne Nielsdatter af Middelfart og udlagt barnefader, styrmænd Jørgen Hansen af Flensborg, logerede hos snedkersvend Peder Larsen »ved Nørregade« i Odense. Hun har formentlig ernæret sig som enten tjenestepige eller vaskerkone. Det lader sig ikke nærmere udforske. Det var vigtigere for kirkebøgernes moralske skrivere at få slået fast, hver gang hun indførtes i dem, at hun var ugift. Hans Christians fader angaves at være en nu bortrejst snedkersvend Peder Christensen. Han var så bortrejst, at Hans Christian på intet tidspunkt kom i forbindelse med ham, mens hans ældre broder var i kontakt med sin far. Fadderne ved Hans Christians dåb var enken Karen Dorthe Pedersen og pigen Marie Kirstine Johansen, skræddermester Samuel Lilieblad og bødkersvend Christian Nielsen. Dåben fandt sted en onsdag. Måske har det været den dag, hvor man ordnede dåben af »uægte« børn, så søndagskirkegængerne ikke skulle blive generet deraf!

Når Anne Jørgensen gav sin søn navnet Hans Christian, er forklaringen nok lige til. Hun havde ingen grund til at opkalde sin søns fader. Derimod var der en dreng fra samme del af Odense og fra det samme miljø, som det nok kunne være værd at opkalde ham efter: Hans Christian Andersen. Hans mor havde også haft et barn uden for ægteskab, og hun var blevet gift med sin

skomager mindre end to måneder før hendes søn blev født. Og nu var sønnen berømt, ikke bare i det meste af verden, men sandelig også i den odenseanske ravnekrog. Så det navn måtte der da være lykke ved. På et senere tidspunkt af sit liv forstod Hans Christian Jørgensen i hvert fald – hvis vi vil betragte ham med kynikerens blik – at udnytte de fælles berøringspunkter med digteren og nu æresborgeren i Odense: Fornavnene, fælles hjemstavn og visse lighedspunkter i deres sociale omstændigheder i barndomstiden. Hans Christian Jørgensens liv blev kort, men det håb, hans mor måske har nærret til lykken ved at hendes dreng bar de samme fornavne som eventyrdigteren, gik i opfyldelse. Hun oplevede det ikke selv, og hendes drengs lykke blev kort, men digteren og hans venner havde dog midler og held til i nogle år at løfte hans skæbne op over så mange andres. Indtil døden også her tog sit dengang sikre bytte, en ung mand, der i sin fattige barndom havde pådraget sig tuberkulose.

Hos vægteren i Middelfart

ANNE KIRSTINE JØRGENSEN's to drenge kom i pleje i Middelfart. Her havde hun bekendte fra tidligere tid, men der har ikke kunnet konstateres nogen familieforbinding mellem hende og drengenes plejeforældre. Hans Peter Hansen, som var født den 10. september 1841 i Middelfart, havde murersvend Hans Peter Rasmussen, sammested, som udlagt far. Hans Peter kom i pleje hos daglejer Peter Mikkelsen og hustru, Anne Sophie, i Strandgade. De var henholdsvis 56 og 54 år ved folketællingen i 1850. Hans Christian kom i pleje hos vægter Johan Heinrich Uhl og hans kone, Ane Uhl, i Vestergade 169. Ved folketællingen i 1850, hvor vi for første gang træffer Hans Christian opført, er de henholdsvis 59 og 62 år. I huset boede også ægteparrets datter, Ane Christine, der var invalid, 29 år og ugift. Uhl var født i Potsdam i Prøjsen. Han havde boet i Middelfart i mange år og ernæret sig som daglejer inden han blev vægter. Der havde været 5 børn i hjemmet foruden et par plejebørn. For Hans Christians vedkommende gør der sig i folketællingslisterne den mærkelige omstændighed gældende, at han i 1850 kaldes »Hans Christian Sørensen, deres stedsøn«, mens han i 1860 nævnes som »Hans Christian Sørensen, deres pleiesøn«. Rodemesteren har ikke gjort sig særlig umage med at føre listen nøjagtig. Måske har prøjseren Uhl talt gebrokket, og endelig har man vel ment, at det såmænd ikke kunne spille nogen større rolle med efternavnet på den sølle knægt fra Odense, som var i huset hos Uhl. Selv om vægterens børneflok var fra hånden, da Hans Christian indfandt sig, var vægterfamiliens omstændigheder ikke af en sådan art, at han kom til at leve en luksustilværelse. Vægterlønnen var i de år 3 rigsdaler ugentlig i vintermånederne, som regnedes til 8, og 15 mark ugentlig i sommermånederne. Desuden fik vægterne hvert tredje år en frakke og en kasket og hvert andet år et par støvler, mens de i de mellemliggende år måtte nøjes med at få støvlerne forsålet. Yderligere fik vægterne hver 10 rigsdaler i gratiale for at passe byens

35 tranlygter. Fordelen var naturligvis, at vægterne havde fortjeneste hele året, mens andre i hvert fald om vinteren måtte gå arbejdsløse den meste tid. Vægterne havde desuden mulighed for ekstrafortjeneste. De kunne arbejde om dagen, hvilket vi véd var tilfældet, og desuden gjorde de borgerne forskellige småtjenester for hvilke de indkasserede mindre beløb. Ved nytårstide gik i hvert fald Uhl rundt i byen og ønskede godt nytår. Han var ved sådanne lejligheder iført en rød uniform med hvide lærredsbenklæder, måske en aflagt fra Middelfart Borgervæbning, og det var naturligvis meningen, at vægterens gode ønsker skulle belønnes med en drikkeskilling. Til økonomien i vægter Uhls hjem skulle nu Hans Christian bidrage. Enten fattigvæsenet eller hans mor skulle sikkert betale for opholdet, men med moderens eventuelle bidrag fik det hurtigt ende. Hun døde i Middelfart 37 år gammel den 18. august 1853, og kirkebogen noterer også her omhyggeligt, at hun er ugift. 6 år gammel var Hans Christian moderløs. Den næste station på hans livsvej, som lader sig tidsfæstne, er hans konfirmation den 6. oktober 1861. Middelfart kirkebogs biografi i den anledning oplyser påny, at han er søn af »ugift fruentimmer Ane Kirstine Hansine Jørgensen og udlagt barnefader snedkersvend Peder Christensen«. For kundskab og opførsel fik han mg i karakter, hvilket jo er pænt, men alligevel ikke rigtigt stemmende med vidnesbyrd om hans skriftlige kundskaber, hans derigennem dokumenterede intelligens og hans senere initiativ, så det har nok trukket fra, at han trods alt var »uægte«.

En festdag for vægterfamilien og dermed også for Hans Christian oprandt den 16. oktober 1863, da Uhl og hans kone fejrede deres guldbryllup. Middelfart Avis havde forud meddelt: »Det vil væsentligt bero på goddædige mennesker om denne dag skal være en glædesdag for de gamle folk, og vi opfordre derfor de mænd, som ved så mangen tidligere lejlighed have vist sig virksomme for trængende, til at sætte sig i spidsen for en lille indsamling eller lignende. For communalbestyrelsen vil der om kort tid, når den gamle mand tager afsked som vægter, være smuk anledning til at vise ham påskjønnelse ved at skjænke ham en så rigelig efterløn, at han, der har havt så mange urolige nætter for byens skyld, kan af byen blive beredt lidt ro i sin alderdom.« Tre mænd, H. P. Jensen, vært på »Løven«, J. Pedersen, førstelærer ved borgerskolen, og I. C. Mikkelsen, brandkaptajn og muremester, satte indsamlingen igang, og desuden arrangeredes på selve guldbryllupsdagen en højtidelighed i kirken, som avisen refererede således: »Høitideligheden igår i anledning af vægter Henrik Uhls og hustrues 50-årige bryllupsdag havde samlet en stor mængde mennesker i kirken. Omgivne af børn og børnebørn, pårørende

og venner sad de værdige gamle ved alteret, der ligesom gangen midt i kirken var pyntet med blomster og løv. Efter at Håndværkersangforeningen havde udført en i dagens anledning forfattet sang, holdt provst Fønss en smuk og freidig tale til guldbrudeparret, dets pårørende og venner. Han mindede jubelparret om dagen for 50 år siden, da de sluttede den ungdommens kjærligheds-pagt, der endnu bestod uforandret medens så meget var anderledes omkring dem. Den gamle brudgom, der har røgtet sin gjerning med megen nidkjerhed, ydedes anerkjendelse herfor, idet han i de mange år vågede, mens andre nød deres ro, og efter kun et par timers hvile ligefuldt gik til sin daglige syssel. Talen sluttede med Fadervor, hvorefter højtideligheden endte med en smukt af-sunget salme. I dagens anledning vaiede mange danebrogsflag rundt om i byen, og skjønssomme medborgere have på flere måder lagt deres velvillie for de gamle for dagen, således bl. a. ved ret rundelig at efterkomme en af et par mænd ombåren liste, der indbragte omtr. 100 rd., hvilke igår bleve overrakte de to værdige gamle, der selvfølgelig leve i tarvelige kår.«

Den dag skinnede solen på vægterfamilien, og Hans Christian har nok også ladet sig varme deraf. Det var vel rart for een gangs skyld at være i den kreds, som omfattedes af hele byens opmærksomhed. Guldbrudeparret takkede med følgende annonce i avisen: »For alle de mange beviser på medborgernes velvillie, opmærksomhed og gavmildhed, som vi i så rigt mål have modtaget ved vort guldbryllup, takke vi og hele vor familie herved af et rørt hjerte enhver, og det skal være os et dyrebart minde for den tid, vi endnu have at vandre her-neden. Gud lønne alle de ædle!« Med årets udgang ophørte Uhl med sin ger-ning som nattevægter. Han var 73 år, så han havde holdt længe ud. Nu var han henvist til at leve af, hvad han endnu kunne få af arbejde og hvad naboer og venner ville give ham.

»Den lille fyr i Middelfarth -«

ALLEREDE KORT EFTER sin konfirmation 6. oktober 1861, havde Hans Christian Jørgensen taget et usædvanligt initiativ. Vi ved kun derom gennem nogle få ord i Hans Christian Andersens dagbog den 5. november 1861, hvor der står: »fået E. Collin til at skrive til biskoppen i Odense om den lille fyr i Middelfarth der vil studere«. Der foreligger ikke direkte beviser for, hvad der kom ud af denne henvendelse. Formentlig har biskoppen i Odense henvendt sig til sognepræsten i Middelfart, Holger Lorens Basse Fønss, om en udtalelse »i sagen«. Præsten har haft drengen i frisk erindring fra konfirmationsundervisningen og fra skolen har han fået at vide, at han skrev en usædvanlig god håndskrift. Hvorom alting er, så er Hans Christian Jørgensen i begyndelsen af 1862 placeret som skriver på byfogdens kontor i Middelfart. Forfatteren Carl E. Simonsen vil vide i »Af min egen roman«, at det var den daværende fuldmægtig hos byfoged Hans Peter Kofoed Møller (1815–1865), Martin Cohn (1832–1891), der formidlede ansættelsen af Hans Christian Jørgensen som samme Simonsen karakteriserede som »et to meter højt langt blegt spir«. Carl E. Simonsen kendte udmærket Hans Christian Jørgensen, for hans bror, Hans Peter, havde været i pleje hos Simonsens bedsteforældre, tidligere nævnte daglejer senere graver Mikkelsen. Det er Hans Christian Jørgensens egen henvendelse til Hans Christian Andersen, som sætter den for drengen heldige udvikling igang. Det har nok ikke været et fedt embede, jobbet på byfogdens kontor, men det har vel givet Hans Christian mulighed for at hjælpe sine gamle plejeforældre. Vigtigt var det også, at han her fik lejlighed til at udvikle sine evner, og at skaffe sig forbindelse til indflydelsesrige kredse, ligesom han vel også lærte god opførsel. Studere kom Hans Christian ikke til, men han kom et vigtigt skridt op ad samfundsstigen. Drengene fra Vestergade kom ellers til søs eller blev fiskere, så Hans Christians »karriere« var på den lokale baggrund bemærkelsesværdig, og ubetinget behagelig har det nok ikke været for skriverdrengen i sin fritid at færdes blandt sine

jævnaldrende i Vestergade. Han har nok mere end een gang fået skyld for, at han var blevet »fin« på den. Fra vinduerne i byfogdens kontor har Hans Christian kunnet betragte de følgende års bevægede begivenheder i Middelfart. Fra slutningen af 1863 og gennem hele 1864 var byen garnisonsby, overfyldt med soldater, og ved enkelte lejligheder af den grund grebet af panik, fordi man troede på tysk bombardement og landgang. Fra byfogdens kontor udgik et par gange meddelelser om evakuering af byen. Det var periodens dramatiske højdepunkter. Til hverdag var der vel en masse bryderier med indkvartering, forsyninger o. s. v. Men der skete noget, og skriverdrengen har haft lejlighed til at følge med deri. Kort efter at de sidste soldater i december 1864 havde forladt byen, og man var ved at falde tilbage i de vante folder, døde den 15. januar 1865 by- og herredsfoged Hans P. K. Møller.

Den nye byfoged blev Peter Krog Meyer Arnesen (1815–1895). Han var af prøjserne fordrevet fra sit embede i Augustenborg. Det første, han foretog sig i Middelfart, var at reducere personalet. Blandt dem, der blev arbejdsløse, var Hans Christian Jørgensen.

Carl E. Simonsen vil vide – i sine tidligere nævnte levnedsskildringer – at Hans Christian Jørgensen derefter »drev en tid lang for alle vinde«, men at fattigvæsenet så sendte ham til søs, antagelig med et skib, hjemmehørende i Middelfart. Af et brev fra seminarist Reetz, som bringes i sin helhed senere i denne skildring, synes den påstand at blive bekræftet, for det nævnes, at Hans Christian på et tidspunkt var i Hamborg. Vægter Uhl skriver desuden til sin plejesøn, at drengen ikke skal »søge Grøn for disse fornærmelser, som han udlod sig mod dig«. Grøn var formodentlig skipper Jens Jensen Grøn (død 10.2.1917). Det har nok ligget sådan, at Hans Christian ikke gjorde fyldest som sømand, og at Grøn og han er skiltes som uvenner.

Men Hans Christian Jørgensen gav ikke op, han søgte påny hjælp hos digteren. Hans henvendelse skete i november 1865, og han fik følgende svar:

Til
H. Chr. Jørgensen
(har tidligere været ansat på byfogdens contoir)
i Middelfart.

Kjøbenhavn den 16. nov. 1865.

Kjære hr. Jørgensen!

Gjerne vilde jeg hjælpe Dem, men jeg seer mig ikke istand der til. Jeg har forgjæves hørt mig for hos flere, og må derfor åbent sige Dem, at jeg intet kan udrette.

De skriver, at en bekendt af Dem vil skaffe Dem ansættelse ved en handelsforretning, dette tilbud synes jeg, at De, under Deres nuværende omstændighed, bør tage imod og da see, hvad tiden bringer. Lad mig engang høre, hvorledes det går Dem, og vær forvisset om, at De i al god stræben har min deeltagelse.

Deres velvillige
H. C. Andersen.

Brevet har formentlig været vedlagt 5 rigsdaler, thi i det regnskab, Edvard Collin sendte H. C. Andersen 27.12.1866 over digterens indtægter og udgifter er der i november opført: »Den unge Jørgensen fra Middelfart 5 rd.«.

BREVET VAR IKKE meget positivt ud over forsikringen om deltagelse, og H. C. Andersen havde ikke middelfartdrengen i erindring, da han få måneder efter passerede byen. Den 3. februar 1866 skrev han derom fra Hamburg til Edv. Collin: »Det interesserede mig at flyve med damp hen over min fødeø og navnlig lå Odense som aldeles forvandlet. Banen løb tæt forbi slottet. Jeg så på stationen at flere kjendte mig. Fra Middelfart gik jeg med det lille dampskib »Lille Belt« til Kolding, en smuk tour selv på denne tid af året, på Fyens siden lå endnu en skanse fra krigen.« Nu burde Hans Christian Jørgensen have stået på banegården i Middelfart for at hjælpe Hans Christian Andersen med at få rejsebagagen bragt den lange vej fra stationen til havnen, så ville historien være blevet bedre, men de mødtes ikke ved denne lejlighed. Derimod traf H. C. Andersen i diligencen fra Kolding til Vojens et par andre middelfartere. Han skriver derom i samme brev: »Næste morgen kørte jeg med diligencen til Woin, postmesteren gjorde alt for at gøre mig det bekvemt og jeg kom i bivogn med et ældre ægtepar fra Middelfart, der da konen hørte hvem jeg var blev meget glad, eet af hendes højeste ønsker havde altid været at se digteren H. C. Andersen«. Ægteparret var prokurator Hans Jørgen Møller (1797–1885) og hans hustru Anne Sørine Sophie Hansen (1805–1867). Atter her vil fantasien gerne have maaget det så, at prokurator Møller under diligence-kørselen henledte opmærksomheden på den dygtige skriverdreng, som han naturligvis kendte fra byfogdens kontor, men der er ingen dokumentation derfor. Hans Christian Jørgensens redningsmand blev prokurator Lorenz Lorentzen Schmidt i Middelfart.

Prokurator Lorentz Lorentzen Schmidt (født 23.9.1816 i Odense, død samme sted 2.3.1887) havde i en årrække været fuldmægtig ved by- og herredskontoret i Middelfart, og senere etableret sig som prokurator. Han havde fra sin virksomhed et godt kendskab til den dygtige skriverdreng, og da han i

1860'ernes slutning var blandet op i næsten alt i Middelfart, havde han nok at gøre, så han ansatte i februar 1866 Hans Christian Jørgensen på sit kontor. Forholdene var imidlertid for små for den unge mand så han søgte til hovedstaden. På vejen gjorde han ophold i Odense, måske arbejdede han der et stykke tid, men penge havde han ingen af, og på hans nødråb om bistand fik han fra plejefaderen i Middelfart dette svar:

»Til H. C. Jørgensen hos restauratør Fehrn Overgaden no. 49 i Odense.
Kjære Hans

Da det er mig umulig at skaffe dig de penge ved købmand Frandsen og Hendrik i Odense vil ikke give mere en 7 rd for bukser og vest og dem har jeg modtaget så kan jeg ikke skaffe dig mere som 2 rd og dem giver jeg dig af min egen lomme. Nu må du sørge for dig selv. Moder er meget dårlig du får hende aldrig at se mere jeg skal hilse fra Scytt. Det går dårlig for mig i denne vinter. Lad mig vide hvorledes det går med dig.

Middelfart d. 11. october.

I. H. Uhl.«

H. C. Andersen var i Odense nogle dage i begyndelsen af september 1866 efter sin rejse til Portugal. Måske har Hans Christian Jørgensen atter gjort opmærksom på sin eksistens. I hvert fald kan vi kort efter konstatere den første forbindelse mellem etatsråd Edvard Collin og den unge mand fra Middelfart. Med de 2 rigsdaler fra plejefaderen i Middelfart begav Hans Christian Jørgensen sig til hovedstaden, hvor han indlogerede sig i Lille Strandstræde 10, 1. sal over gården. Her modtog han brev fra prokurator Schmidt indeholdende gode ønsker, en anbefaling samt et forslag til annonce:

»Gode hr. Jørgensen!

Anbefalingen følger indbefattet, jeg vil ønske Dem held og lykke og skal med fornøjelse være Dem til tjeneste om jeg kan.

Middelfart 19 oktbr. 1866.

Deres

L. Schmidt.«

Forslaget til annoncen lød sådan:

»Et ungt menneske, 19 år, der i flere år har arbejdet på juridiske contoier i provinserne, men som ved tilfældige omstændigheder er blevet uden beskæftigelse, søger ansættelse på et contoier. Gode anbefalinger kunne præ-

Gåbenhus den 16 Nov: 1865

Gaar for Jørgensen!

Jaamen vilde jeg følge Dem, naar
jeg var mig ists i landet der til. Jeg
for forjødant først mig for job den;
og man doger endnu sig den at
jeg fuldt kan i drøtte.

Da skrivet at en Belyndt af
den mit skaffe den en Aufstall
nat en Gænderforretning, dette til
bid skues jeg at de, pænder det
ni nemme Omstændighed, der tage
ind, og da for god Tiden bringer.
Lad mig angang for forledet det
gaar den og var fornipt om
at de i al god Boksen for mine
Drøttelse.

Det uærlige

H. C. Andersen

H. C. Andersens første brev til Hans Christian Jørgensen.

steres. Reflekterende behage at indlægge billet mrk. » « på adresse-
contoiret.«

Anbefalingen var yderst positiv:

»Kontorist H. C. Jørgensen heraf byen har arbejdet på mit contoir i omtrent $\frac{3}{4}$ år, til august måned dette år, og ligesom han med sjælden flid og akkuratesse har udført de ham overdragne forretninger, således har han viist, ikke alene interesse for at sætte sig ind i juridiske sager, men også været duelig til at forfatte indlæg, forskellige dokumenter, opgjøre regnskaber med videre.

Da han nu derfor er tro, beskjeden, og i enhver henseende ordentlig, så må jeg på det bedste anbefale ham til enhver der kan have brug for hans tjeneste, idet jeg endnu må oplyse, at det er mig bekjendt, at han tidligere 3 år har arbejdet på by- og herredsfogedkontoret hersteds under den senere afdøde by- og herredsfoged, såvidt mig bekjendt, alene med godt forhold.«

Til denne anbefaling kunne Hans Christian Jørgensen lægge følgende fra Holger Føns, »sognepræst i Veilby, tidligere Middelfart, og provst for Vends herred«: »H. C. Jørgensen af Middelfart, der ikke har forældre eller slægtninge, som kunne hjælpe ham fremad, er mig bekjendt som et ungt menneske med gode evner og af en retsindig karakter. Han har været så uheldig, at han ikke har kunnet forblive i sine tidligere livsstillinger, men grunden hertil har ikke været mangel på troskab, redelighed eller arbejdsdygtighed. Jeg nærer det håb om ham, at han, når han kan blive anbragt ved en for ham passende virksomhed, vil vise flid og orden og vinde agtelse og tillid hos sine foresatte.«

Formentlig har Hans Christian Jørgensen fået beskæftigelse på kontoret i en eller anden handelsvirksomhed på hvilken Edvard Collin havde indflydelse. Arten af Jørgensens arbejde er ikke anført i de bevarede breve, men der er glæde i vægterhjemmet i Middelfart:

Til

Hans Christian Jørgensen,

logerende i Lille Strandstræde no. 10 første sal over gården i Kjøbenhavn.

Kjære Hans

Med stor glæde læste jeg dit brev af 18de octobr. og takkede Gud den almægtige at han dog i nåde vil se ned til et faderløs og fattigt barn. Tænk nu endelig på at du går disse folk under øjnene med taknemmelighed og erindrer dine besværligheder.

Jeg beder dig om at være ærlig og tro så vil Gud nok hjælpe dig frem i

verden. Enhver som læste dit brev læste det med grædende tårer af glæde nemlig Bøttern og hans kone, Brødbæks kone, Grønnings og hans kone og børn Peder Mikkelsens kone og madam Schiøtz. Pas nu endelig på når du får emploi at beholde det, thi du ved hvorledes det er her i Middelfart den ene kan ikke tåle at se den anden.

Når du skriver til os så beder jeg dig om at skrive til Schiøtz og adresser ikke brevene til mig thi vedkommende kan ikke tåle at jeg har nogen samquem med dig. Og så beder jeg dig om ikke at søge Grøn for disse fornærmelser som han udlod sig mod dig thi det vil gjøre end flere ulykker for mig thi jeg trænger til dem hver dag i høieste grad. Det er meget dårligt med moder efter dogterens sigelse kommer hun ikke til at gå det første år. Det ser sørgelig ud for mig og derfor er jeg nødt til at føie mig efter dem da jeg trænger til deres hjælp hver dag. Jeg skal hilse mange gange fra Schiøtz og Grønning og Peter Mikkelsens kone og selv være du hilset fra moder Stinne og mig.

I. H. Uhl.

Lader os vide når du har fået plads og i hvad stilling og vær omgængelig og tjenstvillig mod disse folk som vil hjælpe dig frem.

Jeg sender dig hermed dette indtegningsbevis efter dit forlangende jeg tænker at det er det rette.

Middelfart d. 21de oktober 1866.

Hans Christian Jørgensens brev blev flittigt forevist naboer og bekendte. Det drejer sig her om købmand Chr. Bøttern, færgekarl Mads Brødbæks kone, gørtler Jens Christian Grønning, arbejdsmand Peder Mikkelsen (plejefar for Hans Christian Jørgensens broder) og madam Schøtt, gift med Uhls efterfølger, vægter Niels Godtfredsen Schøtt. Grøn er den skipper, som Hans Christian Jørgensen har sejlet med og var skiltes fra i uvenskab. Men den gamle vægter Uhl modtager også hjælp fra ham, så han holder gode miner til slet spil. Han har sin syge kone og invalide datter, Stine, at tænke på.

Fra broderen, Hans Peter Hansen, der er handelskommis i Bogense, indløb der også bekræftelse på, at de gode efterretninger har vakt glæde, men Hans Peter har også sine bekymringer og sine hensyn. I det hele taget synes det, som om der har været en ikke ringe forskel mellem de to brødre. Som vi skal se, præges Hans Peters breve altid af snusfornuftige gode råd. Han holder sig til jorden, hvor Hans Christian i højere grad tumler sig på fremmede græsgange. Han undlader ikke at gøre opmærksom på, at han har betalt

Hans Christians gæld på 3 rdl. hos plejefaderen i Middelfart, og understreger sin position som den faktiske leder af foretagendet i Bogense:

Hans Chr. Jørgensen,
Lille Strandstræde no 10
1ste sal over gården.

Bogense, d. 11 november 66.

Kjære broder!

Dit brev af 28 fm har jeg med glæde modtaget, og seer deraf, at du denne gang tilsyneladende har være heldigere i Kjøbenhavn som sidst, og håber jeg når disse linier træffer dig du da er vel installeret i en plads som jeg da venter du søger at beholde til du engang kan få noget bedder. Det var heldigt for dig at du i hr. etatsråd Collin har truffet en mand, som havde mulighed for at skaffe noget til dig, for hvad skulle du ellers have grebet til, thi nu om stunder er det jo meget vanskelig at få ansættelse. De tre rdl., som du havde fået hos Michelsen har jeg betalt ham, det glædede mig at du henvendte dig til ham istedet for til fremmede, da han jo er for mig som min familie, jeg underrettede ham med det samme om, hvorledes det var gået dig, hvilket jeg tror glædede ham. Fra Middelfart har jeg i længere tid ikke fået nogen underretning jeg tror dog alt går ved det gamle, af bladene ser jeg at skipper Poul Thuesen er død, andet nyt ved jeg ikke. Jeg beder dig når din tid tillader det at besøge min fader ret ofte, og så skrive til mig hvorledes han lever, thi jeg får kun sjældent efterretninger fra ham selv, da han ikke har stor lyst til skriveriet. Herefter skal du ikke komme til at vente så længe på breve fra mig, som denne gang, men i denne tid har jeg haft travlt, om dagen i butikken og om aftenen på contoiret, da min principal aldrig røre en hånd ved regnskaberne, andet end slår på, at jeg skal føre dem. Mit helbred er en smule bedder i den senere tid. Lægen er af den mening at det nok skal blive helt godt igjen. Modtag da mit brev med venlig hilsen til dig og med det håb at du snart skriver er jeg

din hengivne broder
Hans Peter.

DET ER STADIG magtpåliggende for Vægter Uhl i Middelfart at lægge Hans Christian på sinde, at han skal være høflig og føjelig. Uhl har selv hele sit liv måttet erkende, at det var egenskaber, som taltes blandt de fattiges dyder. Man mærker ligesom en bekymring for, at plejesønnen skal være for rask i vendingen og føle sig for lige med sine foresatte. Uhl er prøjser, vænnet til lydighed, et barn af enevældens tid, plejesønnen opvokset i det nye demokratis første epoke. Formaningerne får tilslutning fra Hans Christians bekendte i Middelfart. »Glargmesteren«, som nævnes i det følgende brev, er vægter Uhls svigersøn, gift med hans datter, Ane Marie, og boende i Knorre-gade. Seminarist »Ritz« er en af Hans Christians jævnaldrende kammerater, som nu er på seminariet i Skaarup på Sydfyn:

Middelfart d. 3de december 1866.

Kjære Hans

Din skrivelse af 14de november haver jeg rigtig modtaget og ser deraf at du har haft det så meget godt hvilket er såvel mig som mange andre en stor fornøielse. Men jeg vil endelig bede dig om, at du må være høflig og sønlig i mod den gode herr etatsråd Kollin som er din velgører og tænk på den simple forfatning du var i, og ikke alene mod etatsråden men også imod enhver af dine medtienere og vær ærlig og tro så kan det måske inu blive godt for dig. Gud give det. Hvad os anbelanger er det meget simpel. Moder ligger inu vi må inu bære hende i sengen og af sengen hun kan ikke stå det mindste på benet langt mindre gå på det. Kort sagt det ser sørgeligt ud for mig i denne vinter. Jeg skal hilse dig mange gange fra N. Schiøt og hans kone og datter ligeledes fra Grønning og hans kone og børn og fra kontorist Schou og selv fra prokurator Schmidt og de beder dig allesammen om føielighed så vil det nok blive godt for dig. Schou beder om et par ord fra dig kjære Hans. Jeg sender dig herved den forlangte adresse til seminarist Ritz. For øvrigt

ved jeg ikke noget nyt. Fra Mikkelsen får vi 2 gange middagsmad om ugen og ligeledes fra glarmesteren det hjælper godt. Jeg skal hilse dig mange gange fra moder og Stinne. Jeg beder dig om at lade mig vide enhver forandring der skeer i dine forretninger. Lev vel og Gud velsigne dig og den gode hr. etatsråd Kollin.

Det ønskes af din pleie fader *I. H. Uhl.*

Ved nytårstid 1866 går der fra København bud til vægter Uhl i Middelfart med ønske om en sæk æbler. Den kan ikke skaffes. Den unge mand er begyndt at komme så pas ovenpå, at han får lyst til mere end dagen og vejen. Tillige bebuder han en rejse til barndomsbyen, men atter her møder han plejefadrens formaninger. Gør det for Guds skyld ikke uden din velgørers tilladelse! Af nyheder er der den, at Hans Christians plejesøster, Dorthea, skal giftes i Odense, og det anes af vægterens bemærkning derom, at forholdet mellem hende og Hans Christian ikke har været det bedste:

Kjære Hans

Din skrivelse af 29de december har jeg rigtig modtaget og ser deraf at du ønsker at jeg skulle sende dig en sæk æbler af samme slags som dem Schiøtz har sendt til Kjøbenhavn. Men det er ikke mulig der er ikke en sæk gråstener at få i hele byen, på Hindsgaul eller Røile eller Stauerby. Schiøtz kone har gjort sig alle ulejligheder for dem som hun kunde men det var ikke muligt for hende at skaffe og dersom du kommer til påske kan vi altid nærmere tale om kisten. Men for Guds skyld foretag dig ikke sådan en reise uden din velgøres tilladelse. For os ser det sørgeligt ud jeg må inu bære moder i sengen og af sengen og så er hun meget vanskelig i omgangsmåden, blot Vor Herre vil give mig helbred og tålmodighed til hvilken side det så skal gå. Når du får leilighed til det skulle du dog skrive til Dorthea i Odense hun har dog ikke været så slem imod dig. Du kan jo gratulere med hendes ægtestand, thi hun skal have bryllup d. 16de januar både Vilhelmsen og glarmæsteren er indbudne til denne høitidelighed. Jeg kan hilse dig fra Schøtz hans kone og datter de befinder dem ikke meget vel i denne tid men det går vel over og det vil jeg ønske thi det er det eneste sted jeg har at søge. Lad min nu see at du skikker dig vel og vær ærlig og troe så skal du nok komme frem i verden. Jeg ønsker eder alle nu fornøielig nytår. For øvrigt hilses du mange gange fra moder og Stine og ligeledes hilses du mange gange fra mig din pleie fader Middelfart d. 12de januar 1867.

I. H. Uhl.

I sit brev d. 3.12.1866 sendte Uhl sin plejesøn adressen på »seminarist Ritz«. Det rigtige navn skulle have været Kristian Reetz, en af Hans Christian Jørgensens ungdomsvenner, som var søn af væver Peter Reetz i Mørke Gyde (nu Grønnegade) i Middelfart. Reetz var en opvakt ung mand, der allerede som 10-årig var begyndt at undervise sine jævnaldrende. Allerede tidligt havde han besluttet sig for lærergerningen, og hans forældre havde gennem afsavn skaffet midler til hans optagelse på Skaarup seminarium. Reetz, der var født den 15.5.1849, fuldendte sin uddannelse i 1869, og kort derefter ansattes han ved skolen i Gelsted på Vestfyn. Her fejrede han i 1919 50 års jubilæum, hvorefter han flyttede til Middelfart, hvor han tog fat på aftenskoleundervisning, og hvor han døde d. 28.3.1924. – Under et besøg i sine forældres hjem i Middelfart i juleferien 1866 havde Kr. Reetz fået brev fra Hans Christian Jørgensen. Det svarer han nu på, og fortæller heri bl. a., at hans seminariekammerat, Jens Christian Siegfred Jensen – ligeledes en af Hans Christians venner – er død den 18.9.1866 til stor sorg for hans mor, enkefru Kirstine Jensen. Brevet indeholder yderligere den oplysning, at Hans Christian Jørgensen på et vist tidspunkt var i Hamborg, men yderligere dokumentation eksisterer ikke:

Skårup d. 12. jan. 1867.

Kjære ven!

Først og fremmest mange tak for dit mig så velkomne brev, længe havde jeg ventet på et svar fra dig, men du var og blev taus, men endelig en skøn dag i julen siger min fader: Der er brev fra Hans Chr. Jørgensen! Du kan tro, det var mig en velkommen julegave, om jeg så må sige. Men for nu ikke at holde dig hen med snak, vil jeg kortelig give dig et lille omrids af det, jeg har oplevet, siden vi sidst sås, og som jo unægtelig ikke er så lidt.

Min antagelse på seminariet var jeg overmåde tilfreds med, thi det gik mig rigtig godt. Vi var ialt 35, troer jeg, og heraf blev 21 antaget, og af disse igjen 4 på prøve. Jeg havde 35 points, og den højeste $40\frac{1}{4}$, den laveste $6\frac{3}{6}$, men han blev naturligvis ikke optaget. Nu, tiden gik, og min kjære Jens Jensen blev syg. Allerede på reisen herved var han syg, og han måtte efter et par ugers forløb holde sengen. Efter omtr. 3 ugers forløb blev det bedre med ham, men nu gik det på engang pludselig tilbage for ham, han fik feber og begyndte at fantasere. Således, da jeg en dag kom ind til ham (det var tredje sidste dag) siger han: »Har du set Hans Uhl og kontorist Andersen, for jeg har talt med dem«. Det var mig en gåde, thi jeg vidste, at du dengang var i

Hamborg, men for at få at vide, hvorledes det hang sammen, skrev jeg til Middelfart, men inden jeg fik svar, fik jeg at vide, at Jens fantaserede og desuden, at han var farlig syg, og at ingen måtte komme ind til ham. Nu kom hans moder og efter hans død hans søster, og vor kære Jens ligger nu på Skårup kirkegård, og på hans grav reises om kort tid et mindesmærke af os elever. Så nu, min kjære Hans, siden den tid har jeg ikke noget videre at fortælle dig, da alt her går sin vante gang. Det glæder mig rigtig inderlig, at du nu har fået dig en så god plads, nu kan du gå dig en lys fremtid imøde. Peter Lund er postfuldmægtig på Møen i byen Stege. Det er en meget god plads, han får nemlig 20 rd. om måneden foruden kost og logi, jeg har flere gange fået brev fra ham, men nu er det ved at være en måned siden, jeg fik det sidste fra ham, hans adresse er ligefrem: Postfuldmægtig P. Lund, Postkontoret i Stege.

Nu, min kjære Hans, nu må jeg slutte med mange hilsener til dig fra
din hengivne ven
Kristian Reetz.

Min adresse:
Seminarist Kr. Reetz,
Skårup Seminarium,
Svendborg.

Glædeligt nytår!

BEGYNDelsen AF 1867 synes at have været en tid, der har budt Hans Christian Jørgensen adskillige vanskeligheder. En overgang var han syg af den tuberkulose, der blev hans skæbne, og det synes også, som om det firma, i hvilket han havde været ansat, ikke længere havde brug for ham. Han måtte derfor påny benytte sig af Edvard Collins velvilje, og med hans introduktion i hånden søgte at skaffe sig en ny beskæftigelse. Om hans bestræbelser i den retning vidner en billet fra Edvard Collin, dateret 24. januar 1867: »Det er muligt at de kunde få et afskrivningsarbejde. Kom til mig torsdag morgen helst mellem 9 og 10. – Collin.«

Det var politikeren, redaktøren af Dagbladet, St. Bille, der havde et job til Hans Christian Jørgensen. På Dagbladets papir skrev han: »Vil De see op til mig fredag morgen mellem 9 og 10? Jeg har mulig et arbejde til Dem for en otte dages tid. – Bille.« Billetten er dateret »torsdag aften«. I hjemmet hos vægter Uhl er man også blevet underrettet om plejesønnens mindre lykkelige omstændigheder, og tillige er man der bekymret over et uheld, som har ramt Hans Christians plejebroder i Bogense:

Middelfart d. 18de febr. 1867.

Kjære Hans

Din skrivelse af 6te febr. haver jeg rigtig modtaget og ser deraf at du har været syg i en 14 dage men Gud være lovet at det er beder igen du skriver i dit sidste brev at du længes efter at få at vide hvorledes det er med din broders helbred – dersom du ikke har fået efterretning derom. Da er han kommen uheldig afsted efter Peter Mikkelsens kones sigende så er der falden en lispunds lod ned af et bord og er falden på hans ene ben og slået det så voldsomt at hun frygter at benet bliver aporeret. Det ulykkelige menneske må lide udsigelig smerter. Hvad os anbelanger er det også simpel moder begynder

at komme lidt op men når hun har været oppe så meget som en halv time så får hun ondt så vil hun i sengen igen. Vi må takke Gud for Michelsens vi får for det meste hver anden dag vor middagsmad der fra. Glarmesteren kan ikke thi han har ingen arbeide og mange til at føde. Kjære Hans lad mig nu se at du ikke forandre din stilling uden at du samtaler med etatsråden om hans mening thi han vil vist nok råde dig på det bedste. Jeg skal hilse dig fra Schiøtz og hans kone og datter og ligeledes fra Karl. Ligeledes hilses du fra Grønning og hans hele familie, og de venter alle sammen på den store besøgelse til påske. Vær nu hilset fra moder der går ikke en dag forbi undtagen hun taler om hendes Hans ligeledes hilses du fra Stine og mig.

I. H. Uhl.

Når du forandrer din stilling og logi så lad mig det vide.

Fra broderen i Bogense indløber dog beroligende efterretninger. Det ses tillige af adresseringen, at Hans Christian Jørgensen synes at have taget fast ophold hos etatsråd Collin:

Bogense d. 23. fbr. 1867.

Kjære broder!

Dit brev af 21de modtaget og fremkommer disse linier for at meddele dig, at underretningen om mit fald var for overdreven, endskjønt jeg har fået et temmelig stærkt slag, så er der dog med Guds hjælp ingen fare for andet end jeg nok skal komme mig fuldkommen, jeg kan alt begynde at gå lidt, men jeg kan ikke få nogle fodtøj på af mit eget, jeg må bruge min principals. Hils min fader fra mig og underret ham om, hvorledes det er med mig han skal snart høre et par ord fra mig. Jeg skylder ham brev du kan sige ham at han snart skal få et dygtigt langt, men det skal være til jeg er fuldkommen restaureret.

Dersom du skulle se noget til M. Jørgensen hos dhrr Brødrene Andersen så hils dem mange gange fra mig.

Når du skriver til mig så skriv din adresse, thi jeg har forglemmt den. Jeg tillader mig denne gang at adresse til hrr etatsråden.

Fra Middelfart kan jeg hilse jeg har nyelig fået brev dernede fra.

Hilsende dig kjære broder på det venligste er jeg din altid

hengivne broder

Hans Peter.

Middelfart 7^{de}
Marts 1864.

Kjære Høi

Dette julegave Loven skal jeg til Hjertens alle julegaver
End allejens skal du jeg skulle ikke dette Loven
jeg skal også julegave efter med denne Gode
sind og det var rigtig nok med Loven
Med Moders Hjertens og det Loven Loven
Men du julegave og det julegave og det
mine Loven du og det julegave og det
for Gode og og til Hjertens Gode og
julegave jeg skal det Loven. Lad mig
julegave at julegave dig og i Loven og julegave
det du julegave og det og julegave du
julegave det julegave og det julegave og det
Hjertens og julegave Loven og det og det
Hjertens dig Loven du julegave og det
og mig dine Loven

J. H. Uhl.

67/3

Brev fra vægter I. H. Uhl i Middelfart til plejesønnen.

Efterskrift.

Det glæder mig inderligt af dit brev at se at du vedblivende går fremad på den bane du har begyndt på. Husk nu på kjære broder hvor meget du har gjemmegået, og at du bevarer sig i dine foresattes og velynderes agtelse.

Fra Middelfart kommer triste tidender og flere formaninger:

Middelfart d. 5de martz 1867.

Kjære Hans

Dette indlagte brev fik jeg til nytår men jeg sendte det tilbage fordi jeg kente ikke dette navn men jeg fik det igjen strax efter med denne efterretning at det var rigtig nok med navnet. Med madam Gulbrand er det nogenlunde. Men desværre er det så meget værre med mine ben der er næsten ikke hud skabt fra ankelen og op til knæene. Gud ved hvortlænge jeg kan holde det ud. Lad mig nu se at du skikker dig vel i verden og passer på thi du ved hvor simpel du før har haft det vær endelig føielig mod etatsråd Kollin og hans frue thi det var dem der kjærlig hjalp dig frem. Du hilses fra moder Stine og mig din fader.

I. H. Uhl.

Efterretningerne om, at Hans Christian Jørgensens stilling i hovedstaden er blevet forbedret, skaber også håb hos hans kreditorer i Middelfart. Deriblandt er – betegnende nok – byens boghandler, Hartmann, hvem Hans Christian Jørgensen formentlig har skyldt penge for skrivematerialer og bøger. Vægter Uhls brev til plejesønnen indeholder kun triste efterretninger. Det er sløjt med ham og konen, og dertil kommer, at vægter Schøtt, »den eneste ven jeg havde«, er død. Det var sket den 14. maj. Han blev kun 54 år gammel, og havde været syg et års tid. I dødsbekendtgørelsen oplyste hans kone, Mette, at de havde levet sammen i et lykkeligt ægteskab i 28 år, og at »4 børn modtage ham i evigheden og 5 børn begræde med mig tabet af en kjærlig fader og mand.« Alt står sørgeligt til, og tilmed hersker en »ulykkelig kulde«:

Kjære Hans

Jeg benytter mig (af) denne gode leilighed og skriver dig et par ord skjønt jeg ikke kan skrive dig noget godt. Det er meget simpel med os, ingen af os er raske moder kan hverken krybe eller gå thi det har sat sig i ryggen på hende siden hun kom op af sengen og desårsag må hun slæbe benene efter

sig. Stine har krykker som sædvanlig. Og jeg for min del er den raskeste når jeg blot kunde få ro men destoværre får jeg hverken nat eller dag rolighed af bare kløe på mit legeme. Jeg er helt ulykkelig. Jeg har talt med doktoren om det men han siger det følger med alderdom at der var ikke noget derved at gjøre. Kort sagt det ser elendigt ud for os alle. I dag har vi begravet Schiøtz den eneste ven jeg havde nu har jeg ingen og gå hen til. Gud give at jeg snart går samme vei. Lad mig høre lidt om dit forhold. Jeg har atter modtaget en regning fra Hartmand. Se endelig at få det afgjort. Du kan sende mig pengene så skal jeg skaffe dig quittering. Nyt ved jeg ikke at skrive. Udentagen vi haver fåt en ulykkelig kulde hver dag som er næsten utålelig efter at vi er så langt henne i tiden. Jeg skal hilse fra madam Schiøtz hendes datter og søn, Grønning og madam Skrep og til slutning hilses du fra din moder Stine og mig din pleie fader

I. H. Uhl.

Jeg sender hermed den regning fra Hartmand.
Middelfart d. 20de mai 1867.

Hans Peter i Bogense, der ikke har skrevet siden februar måned, sender den 4. juni et brev, som påny indirekte viser ham som den snusfornuftige, der omhyggeligt planlægger en rejse til København og som også fortæller om en sparsommelighed, der nok er understreget for at virke som et eksempel for halvbroderen i det fjerne:

Bogense d. 4. juni 1867.
Kjære broder!

I dine tanker får jeg vist prædikatet »uforskammede, dovne slyngel af en broder«, men hav mig undskyldt, thi jeg er virkelig undskyldt, da jeg dag ud og dag ind har såmeget at bestille, at jeg ikke har nogen tid for mig selv til at skrive familiebreve, dog bliver det måske bedre med tiden, og da skal jeg blive flittigere. Mit helbred er i sommer temmelig godt, så at jeg helt godt kan udføre mine forretninger, og håber jeg med tiden at det skal blive endnu bedder. Jeg var i pintsehelligdagene en lille smuttur i vort kære Middelfart, og var alt ved det gamle. Jeg så din gamle principal, men jeg kom ikke til at tale med ham.

Jeg har bestemt mig for at besøge Kjøbenhavn i løbet af sommeren, sidst i denne eller først i næste måned, jeg skrev for en tid siden til min fader desangående, om han var i Kjøbenhavn ved den tid, da jeg ellers ingen lyst havde

til at besøge Kjøbenhavn, men jeg har ikke hørt det ringeste fra ham så jeg formoder at han slet ikke har modtaget mit brev, derfor bedes du såfremt du skulle komme til at tale med ham da at forhøre ham om han har modtaget det og skriv mig så et par ord til derom. Jeg skal med det samme aflægge et besøg i Nyborg og Slagelse, men kun derfor vil jeg ikke reise da reisen jo ikke koster så lidt. Min bestemmelse var enten at tage over med dampskibet Weile og så lægge veien tilbage over land og så tage til Slagelse og Nyborg og opholde mig et par dage hvert sted. Nyheder herfra veed jeg ingen som kan interessere dig. I morgen aften skal handelsbetientene have sluttet bal i skovpavillonen, men har jeg frasagt mig den fornøielse da det koster 6 a 8 rd og derfor kan jeg ikke more mig da jeg ikke danser, disse penge kan jeg bedder bruge såfremt jeg kommer på Kjøbenhavnstouren.

Med det håb at du kjære broder er vel og at du snart vil skrive mig et par ord til hilser jeg dig på det kjærligste fra din

altid hengivne broder

Hans Peter.

I JUNI 1867 sker der en ændring af Hans Christian Jørgensens forhold. Det firma, hvori han har været ansat, ophører, og han står igen uden eksistensmuligheder. Hans vej går atter til H. C. Andersen, som straks er parat til at hjælpe. Breve flyver i øst og vest, der telegraferes og en enkelt gang sendes en besked med ridende bud. Foruden H. C. Andersen selv er hovedpersonerne i hjælpeaktionen en række af H. C. Andersens mest indflydelsesrige venner. Det ligger uden for denne skildrings rammer at gå ind på en nærmere karakteristik af de pågældende. I ethvert biografisk leksikon kan de pågældende »slås op«. Her må vi nøjes med at slå fast, at hvis de ikke kunne eller ville hjælpe, så var der ingen, der kunne! Men de var rede til at støtte digterens gode sag. Hele denne del af aktionen starter med følgende meddelelse fra H. C. Andersen til den unge Jørgensen:

»Rolighed« ved Kalkbrænderiet

løverdag den 6. juli 1867.

Kjære Jørgensen!

Igår morges tog jeg ind til byen for at tale med hr. redacteur Bille, jeg fik også talt med ham, men jeg veed endnu ikke ret, hvorledes det vil ordne sig. Igår fik jeg også talt om Dem med en yngre broder af hr. grosserer Melchior og mødte i denne sag megen velvillie, han tillod, at De kom op til ham, jeg troer, at han ved at tale med Dem stemmes endnu bedre, og det bliver derfor bedst, at De søger ham, han er at træffe hver morgen mellem 8 og 9 på con-toiret i Høibroplads nr. 21 anden sal. Jeg giver Dem herved et par anbefalende ord med. Tal om, at De aldeles intet har at bestille, og hvor piinligt det er at gaa og være uden bestemt beskæftigelse. De vil møde en hjertensgod, for-træffelig mand.

Deres H. C. Andersen.

E. S. Imorgen søndag er grosserer Melchior på landet, De kan først søge op til ham på mandag-morgen.

De følgende breve behøver ingen kommentar:

H. C. Andersen til Edvard Collin:

»Rølighed« ved Kalkbrænderiet den 7. juli 1867.

Kjære ven!

Det gjør mig så ondt for den unge Jørgensen som De og Deres kone have taget sig så velvilligt af, igjen står uden tilhold og erhverv i det den mand De skaffede ham til har opgivet sin virksomhed. Jørgensen kom strax og fortalte mig det, jeg gav ham et par rdr., da han jo intet har, jeg har talt til forskjellige om ham, men uden held, endelig fandt jeg een, nemlig redacteur Bille, som uagtet han ingen plads havde for det unge menneske, tilbød sig at være til tjeneste på een eller anden måde fex: med lidt penge, han tillod at jeg sendte Jørgensen op til ham og efter en samtale med denne, har jeg talt med ham, Bille meente at det var heldigst at gjøre eengang for alle et ordentligt tag, hjælpe ham til at tage dansk juridisk examen, det ville efter Jørgensens opgivelse kunde skee i 1 $\frac{1}{2}$ år og blive en udgift af 200 rdr om året altså 300 rdr. Dette meente Bille måtte nok kunde skaffes til veie, jeg havde jo så mange velhavende og veltænkende venner, han selv ville give sin deel, i alt 30 rdr i de 1 $\frac{1}{2}$ år, det var 5 rdr kvartaliter. Det er nu altsammen smukt og godt, men det er dog mig der, som man siger, kommer til at trække læsset og det er mig uendeligt svært, deri at jeg skal plage disse »velhavende«, og nu kommer hos mig den betænkning, er Jørgensen da hjulpet, er der da en plads for ham, når han, vi antage, heldigst om 1 $\frac{1}{2}$ år har taget godt sin examen. Alt dette er i disse dage løbet mig om i hovedet og har i sandhed piint mig, man mærkede det hos Melchiors og da man hørte derom tilbød fru Melchior sig villig til også at give 30 rdr dersom det kom istand, Moses Melchior var aldeles derfor, og tilbød sig villig til det samme, ligesom han også lovede at fåe grosserer Adler til at give en lignende deel, når jeg nu selv giver 30 rdr, da have vi den halve sum, nemlig 150, men nu kommer det vanskeligere, den anden halvdeel. Moses Melchior, ligesom Bille, regnede op en deel navne på folk jeg kjender, men mon disse ville og ærligt talt, det er mig svært at plage samme, jeg må udfinde 6, og kan jo tænke mig Moltke Hvitfeldt, brygger Jacobsen, grev Frijs, fru Puggård, grevinde Holstein, grev Lerche. Men mon disse alle ville? Og er noget opnået? De og Deres kone

har viist det unge menneske så megen godhed, uden denne havde han ikke kunnet leve her i Kjøbenhavn hele den lange vinter og nu ind i sommeren, De vil ikke have tabt Deres interesse for ham, og da De har et anderledes practisk blik end jeg, De vil sige mig Deres mening og tanke, før jeg endnu gjør noget skridt, hvis gode følger jeg ikke veed. Glæd mig med et par ord. Jeg ville have reist til Basnæs, men Edgar Collin har bedt mig om at stå fader til hans lille dreng, tirsdag aften klokken 6, og jeg kommer da ikke afsted før torsdag. Hører jeg ikke fra Dem, da søger jeg Dem i sparekassen onsdag formiddag. Hils Deres kone, Jonas, Louise og Theodor.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

H. C. Andersen til Edvard Collin:

Torsdag den ellefte juli 1867. Rolighed ved kalkbrænderiet.

Kjære ven.

Siden jeg igår talte med Dem om den unge Jørgensen har jeg ikke seet Moses Melchior og altså ikke kunnet sig ham Deres bestemmelse til sagens gode opnåelse, først at tale med procurator Winther, jeg vilde vente dermed til jeg hørte fra Dem. Imidlertid fåer jeg idag en skrivelse fra Melchior, der, som sagt, intet veed om vor samtale, men som jeg nu skriftligt skal underrette ham om. Han beder mig snarest sende den »opfordring« eller hvad jeg skal kalde det, den henvendelse til formuende om at hjælpe vor unge protégé, da han gjerne så hurtigt mueligt vilde see hvad han kunde indsamle. Jeg skriver dette og håber ikke at trætte Dem i Deres velvillige deeltagelse. Jeg bliver til mandag-morgen her på Rolighed, hvor hen jeg beder Dem sende mig brev, senere er jeg på Basnæs ved Skjelskør. Hils Deres kone, jeg søgte hende forgjæves igår inde i byen. Hils Theodor, Luise og Jonas.

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

Fra E. Collin til H. C. Andersen:

Kjære Andersen. Jeg har idag fået brev fra procurator Winther, hvis practiske mening jeg havde udbedt mig. Hans svar er som jeg havde ventet. Han siger: »Flere hundrede juridiske kandidater og danske jurister gåe ledige, og der hengåer neppe nogen dag, hvor jeg ikke har forespørgsel om arbejde til

dem«. Han fraråder altså planen bestemt. Jeg finder det således betænkeligt at ofre mindst 1¹/₂ år af hans ungdoms-tid og en heel del penge på en overflødig examen. Jørgensen er skikket til at være contoiraarbeider og dette kan han være ligesågodt uden examen. Jeg troer, at en underviisning i levende sprog vilde være mere frugtbringende for ham. Der er større sandsynlighed for en beskeden anbringelse på et handelscontoira, en pakhusforretning eller deslige, end ansættelse hos juridiske embedsmænd. Jeg har tidligere sagt ham, at han skulde lægge sig efter bogholderi. Disse mine bemærkninger er ikke alene for Dem, men for alle, som ville hjælpe Jørgensen.
Hellebæk, 12. juii 1867.

Deres
E. Collin.

H. C. Andersen til E. Collin:

Kjøbenhavn den 15 juli 1867.

Kjære ven!

Tak for Deres brev! tak fordi De så snart sendte mig det. Jeg er aldeles enig med Dem i hvad De skriver, Moses Melchior som jeg viiste Deres skrivelse var mere for den første plan, dansk juridisk examen, men sluttede sig til os efter at jeg havde viist ham mit bønsskrift for Jørgensen, bad han mig skaffe et par navne tegnede. Han lovede da så hurtigt han fik det skrevne at virke på det bedste. Det bliver altså for det første at skaffe Jørgensen et par hundrede rigsdaler til at leve i eet år og i det, lægge sig efter sprog og bogholderi, jeg har tegnet mig for 20 rdlr, redacteur Bille for 20 rdlr, som jeg allerede har modtaget, det er altsammen eengang for alle, nu sender jeg listen til grevinde Frijs, har bedet om snarest at fåe den tilbage og da går den til Moltke Hvitfeldt, så snart jeg har den fra ham får Moses Melchior den og da beder jeg Dem, kjære ven, at De vil modtage det indsamlede og gjøre det frugtbringende, det vil sige på den gavnligste måde at levere månedlig, hvad der er at give, til Jørgensen, samt sige ham hvorledes han bedst fører sine studier. I løbet af et år finde vi vel da nok en plads til ham. Mine 20 rdlr og de 20 jeg har modtaget af Bille. udgjør altså nu hans hele formue, vil de af mine penge henlægge disse 40, jeg sender Dem da ikke Billes portion deraf. Det er jo tydeligt.

Hjerteligst
H. C. Andersen.

H. C. Andersen til Henriette Collin:

Basnæs den 18. juli 1867.

Kjære fru Collin!

– – – jeg forlod altså i tirsdags middag Rolighed, hvor den eneste skygge, om jeg tør sige det, var at jeg havde ondt af den stakkels forladte Jørgensen og kun ved at plage mine rige venner kunne tænke mig at få hjælp til ham. Hvor vidt det lykkes veed jeg endnu ikke, men det er mig svært at pine folk i penge-anliggender, imidlertid nu har jeg begyndt og må dog fortsætte. Derom har jeg iøvrigt skrevet til Deres mand. (Netop i det jeg nedskriver dette får jeg brev fra Bille at han har mueligviis, arbeide for Jørgensen i en 14 dage og ønsker snarest hans adresse. Jeg telegrapherede denne og får et ridende bud til Skjelskjør, så har jeg da ikke udsat med hurtigt svar.)

Deres hengivne

H. C. Andersen.

Hans Peter Hansen i Bogense meddeler påny, at han agter sig til København:

Bogense d. 21. juli 1867.

Kjære broder!

Disse få linier fremkomme for at underrette dig om at jeg såfremt mit helbred vil blive godt, og alt vil gå vel vil indtræffe til Kjøbenhavn med dampskibet Veile søndagen den 4de august og opholde mig der nogle få dage. – Jeg skrev for nogen tid siden til dig under din adresse »Lille Strandstræde« men da jeg ikke har hørt noget svar fra dig, formoder jeg, at du ikke har modtaget mit brev, derfor beder jeg dig ved disse linier om at underrette mig, om min fader er i Kjøbenhavn i sommer, da jeg slet ikke har hørt fra ham siden i foråret, da det kunde naturligvis ikke falde mig ind at reise den lange vei, når jeg vidste jeg ikke kunne komme til at tale med ham.

Forventende dit svar snarest er jeg som altid

din hengivne broder

Hans Peter.

H. C. Andersen til grevinde Mimi Holstein, Holsteinsborg:

Basnæs den 22. juli 1867.

Kjære fru grevinde!

– – – Endnu vilde jeg gjerne her tilføje et par ord, men jeg er i forlegenhed

der med, man tør ikke plage sine venner og dog stilles man tidt således når man vil gjøre en god gerning og ikke selv heelt mægter det. Erindrer Deres nåde at jeg en gang på Holsteinsborg talte for et ungt menneske, men kom for seent, netop en dag eller to efter at hr. greven havde besat den plads, det kunde have været en lykke for min stakkels fyr at erholde. Vær så kjærlig at læse vedlagte blad, der står hvad jeg nu har at sige om ham, og dersom *De* derved stemmes til velvillie, da veed jeg Deres svar, men enten *De* nu bestemmer *Dem* eller *ikke*, beder jeg at *De* venligst vil *sende mig det skrevne tilbage* før løverdag-morgen og lige varmt bevare Deres ædle velvillie for mig uagtet jeg har viist mig mellem de påtrængende.

Gud glæde og velsigne *Dem* og Deres.

Hjerteligst og ærbødigst

H. C. Andersen.

Det omtalte følgeblad lyder:

Allerede for et par år siden fik jeg fra een af provindsbyerne et velskrevet brev fra et mig ubekjendt ungt menneske, Jørgensen, der udtalte den inderligste lyst til at studere, han var i Middelfart på en skrivestue og havde kun tilhold hos sine gamle fattige pleieførelde, jeg lod forhøre om hans evner og opførsel og han blev på det bedste omtalt, men mine forsøg den gang for ham mislykkedes.

For et årstid siden vovede han sig til Kjøbenhavn, i det håb der at hjælpe sig frem, jeg var da i Portugal, han søgte i sin nød hen til etatsråd Collins, hvor hans forladthed, godmodige personlighed og gode anbefalinger vakte interesse, hans eneste ønske var nu at erholde en plads på et contoír, men forgjæves, Collin skaffede ham imidlertid nogen beskæftigelse, så at han netop kunne leve, men denne beskæftigelse er i dette forår ophørt, da principalen har opgivet sin virksomhed, vel anbefalet af denne står dog den unge mand igjen aldeles forladt, det gjør mig ondt at slippe ham, han er kun nitten år.

Studerer er en så kostbar sag, at der her bliver en umulighed, men kunde han i et årstid see sig istand til at studere levende sprog og lægge sig efter bogholderi, vilde det vistnok have mindre vanskelighed at skaffe ham en plads på et handels-contoír eller ved en pakhuusforretning. Et par af mine velhavende, veltænkende venner have med megen deeltagelse lovet at tegne sig for en portion af 5 rdlr quartalet, det er i et år 20 rdlr, men jeg må see til at finde flere deeltagere skal sagen lykkes, jeg må derfor henvende mig til

Min gode Førgesien. Det er
meget upalideligt at jeg ikke har
fundt den Adressen at vide,
derfor er jeg færdig at høre
Anders. Måske er, at jeg har nogle
Contakter liggende for Andersen
som de, i det H. B. L.; Men
mig er, at du efterfølgende
skulle have svar. Derfor
du vil have fra 10. B. L.
både de fornødt de for min
Omgang Adressen Thyberg
(A. T. V. gade 19. Postboks 2. Post)
for de nok vil lægge de 10. B. L.
ind for mig. Men Anders
melle 12. g. 2. som de kuff
mig; Overløst. De

24/7 67

Collin

Brev fra E. Collin til Hans Chr. Jørgensen.

et par ædle mennesker som have evne og villie, jeg anbefaler på det bedste og varmeste det unge menneske.

Rolighed den 14. juli 1867.

H. C. Andersen.

Grevinde Mimi Holstein til H. C. Andersen 24. juli 1867.

— — — Hvor kjønt af Dem der har så mange beundrere og venner trindt om på jorden — altid at vise Dem lige trofast mod de gamle. Vor Herre vil vist vel-signe Deres bestræbelser for Deres unge protégé, tak fordi De tog os med! vi have tegnet os på den lille liste (nemlig for 20 rigsdaler. Å. P.s anm.). De hjerteligste hilsener fra mand og børn

ved Deres hengivne Mimi Holstein.

Edv. Collin til Hans Christian Jørgensen:

Min gode Jørgensen.

Det er meget uheldigt, at jeg ikke har fået Deres adresse at vide, derfor må jeg sende dette gennem andre. Sagen er, at jeg har nogle contanter lig-gende fra Andersen og fem til, ialt 40 rdl. Meningen er, at De efterhånden skulde hæve heraf. Dersom De nu vil have strax 10 rdl., bedes De forevise dette for min svoger architekt Thyberg (Dr. Tvergade 19, forhuset 2. sal) som da nok vil lægge de 10 rdl. ud for mig. Men på onsdag mellem 12 og 2 kan De træffe mig i sparekassen .

Deres

Collin.

24.7.67.

H. C. Andersen til H. C. Jørgensen:

Basnæs ved Skjelskør

den 25. juli 1867.

Kjære Jørgensen!

Ved min ankomst her til Basnæs fik jeg brev fra hr. redacteur Bille, der ønskede at vide Deres adresse, da han måske havde arbeide for Dem, jeg sendte ham strax med telegraph svar, for at det ikke skulle komme for seent ved et brev. Det skal glæde mig, om det har været Dem til gavn. Med hensyn til at skaffe en sum tilveie, så at De i et år kan have nogen sikker under-støttelse og lægge Dem efter sprog og bogholderi, går det godt, jeg har alle-rede, foruden mit bidrag, samlet lidt over 100 rdlr., og nu er listen sendt til

hr. grosserer Melchior, der, veed jeg, vil tage sig af den. Hr. etatsråd Collin vil jeg overdrage det indsamlede, jeg har fået det eengang for alle, men i årets løb håber jeg, at De ved egen og vor hjælp finder en plads på et contoír eller en pakhuus-forretning, tal med etatsråd Collin derom og senere med hr. grosserer Melchior. Gid at vi må see, at det går Dem godt.

Man må ikke slippe Gud og sig selv, og trange tider kunne blive lyse. Jeg reiser på løverdag til Glorup ved Nyborg. Excellensen grev Moltke Hvitfeldt, som jeg der besøger, er een af dem, som har viist stor velvillie for Dem. Lev vel!

Deres velvillige

H. C. Andersen.

H. C. Andersen til grevinde Mimi Holstein:

Basnæs ved Skjelskjør den 26 Juli 1867.

Kjære fru Grevinde!

Min hjerteligste tak til Deres nåde og hr greven for Deres godhed mod det unge forladte menneske, jeg håber at han nu vil være hjulpet, jeg har foruden mit eget bidrag allerede noget over 100 rdlr og hr grosserer Melchior har lovet at tage sig af sagens fortsættelse, Gud lægge nu sin velsignelse deri. Tak for hvert venligt ord i Deres nådes brev, De sendte gaven på så smuk en måde, med så venlige ord, at det var en dobbelt glæde at modtage den, gid at jeg kunde gjengælde, men det kan jeg desværre ikke.

De hjerteligste hilsener til Deres nåde, hr greven, Deres fru svigermoder og alle børnene.

fra Deres taknemlig hengivne

H. C. Andersen.

H. C. Andersen til E. Collin:

Glorup ved Nyborg den 29 juli 1867.

Kjære ven!

Igår fik jeg et smukt, velskrevet brev fra Jørgensen. Jeg seer at Moses Melchior vedbliver at være hjertensgod mod ham, han har, for kort tid, nu også arbeide hos Bille, og jeg har været heldig at fåe en lille sum til ham, til at afbenytte i et år, men det er kun for den ene gang jeg har erholdt det. Jeg skrev sidst til Dem at fra mig havde han 20 rdl og fra Bille 20, hans formue var altså da 40 rdlr som jeg bad Dem om at tage til ham, af mine penge senere har jeg fra grevinde Frijs fået 20 rdlr fra grevinde Holstein

20 rdlr og nu fra grev Moltke Hvitfeldt 50 rdlr. Disse sidste tilsammen 90 rdlr har jeg hos mig, jeg vil ikke sende samme med posten, det er jo nærmere at De tager disse af mine sparekasse-penge og lægger dem til de tidligere nævnte 40 rdlr, Jørgensens formue er således nu 130 rdlr, som De jo vil opbevare og gøre frugtbar for ham. Moses Melchior taler nok med Dem, før han begynder på sin indsamling for Jørgensen. I eet år er således, rigtig nok kun småt, men dog altid noget, sørget for ham, vil De fåe Winther til at sige hvorledes han bedst tager fat. Jørgensen måe egentlig takke Dem og Deres kome om det går ham godt, thi havde De ikke taget Dem af ham da han kom her til og hjulpet ham, da var det ikke stillet således som det dog nu synes at stille sig. De ville have Deres løn i Deres hjerter. Hvorledes står det egentlig med min formue, når nu 130 rdlr drages fra denne, hvad antager De jeg da har i det hele f. ex. ved august månedens begyndelse? Lev hjertelig vel.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

H. C. Andersen til E. Collin:

Glorup ved Nyborg den 30. juli 1867.

Kjære ven!

Igår sendte jeg et brev til Dem, De har måske modtaget det, men i dag igjen må jeg uleilige Dem, jeg har nemlig denne morgen, efter at min skrivelse var afsted fået nogle ord fra Morits Melchior, han meddeler mig, at han allerede har indsamlet til Jørgensen 175 rdlr og venter endnu at fåe noget til, der er altså, med de ved mig samlede 130 rdlr allerede over 300 rdlr, og Melchior skriver at Jørgensen nu må – »kunde komme i virksomhed med at lære noget der kunde være ham nyttigt til hans fremtidige vel. Deler De denne anskuelse, da tilskriver De kanskee etatsråd Collin. Jeg var i Hellebæk i fre-dags, men sammen med et selskab, og traf ikke etatsråd Collin i sit huus og der var ikke tid til at opsøge ham. Derimod såe jeg i dag Jørgensen, der sulter efter beskæftigelse, han sagde mig, at Collin kom ind på onsdag, og jeg lovede ham da at nævne det for Dem, da De mueligen da kan skrive ham lige til Kjøbenhavn!«

Dette gjør jeg nu her, mit brev kan først afgåe imorgen tidligt, men allerede klokken 4, så at jeg må antage at det med første banetog når Kjøbenhavn og det vil, fra posthuset, være bragt Dem medens De endnu er i sparekassen.

Jeg veed at De ikke trættes ved mit skriveri, da det gjælder om at hjælpe et menneske som De allerede selv har viist stor deltagelse, det er nu at stille ham således at han kan tage løb til et rimeligt fremtids mål, De er den praktiske, De kan og De vil bedst vide det rette.

Er det ikke uendeligt smukt af Moses Melchior at han så varmt, så deeltagende, har taget sig af sagen, det er let at strø frugtbringende ord, når man finder et hjertebund som hans. Fåer De tid da tal med ham, eller skriv ham et par ord til sagens fremme.

Jeg lægger her ved brevet en afskrift af et ny eventyr – – –

Hjerteligst

H. C. Andersen.

Fra vægter Uhl i Middelfart kommer der sørgelige tidender til plejesønnen:

Middelfart d 2den august 1867.

Kjære Hans

Jeg har rigtig modtaget dit sidste brev og seer deraf at det går dig vel i Kiøbenhavn og jeg vil inu bede dig om at du endelig passer på at vedligeholde disse gode menneskers velvillie og være føielig og taknemmelig imod enver, så vil det nok blive godt. Et par mennesker som har læst dit sidste brev har vædet deres øine af glæde og bad mig om at ifald du agter at komme til Middelfart endelig at besøge dem og ligeledes madam Schiøtz kost og logis skulde du få gratis. Kjære Hans med mig er det meget simpel jeg er inu oben sæng men meget svag og er så forskrækkelig plaget af kløe på mit hele legem at jeg ikke kan sitte i nogle minutter undertagen jeg må reise mig og skruppe mig og værst er det om natten jeg kan ikke sove jeg sidder den meste tid overende kort sagt jeg får hverken dag eller nat rod. Gud bevare mine tanker at jeg ikke skulde falde i fristelse og handle imod hans villie thi det gjør mig hjertelig ondt at jeg på mine gamle dage skal lide mangel men jeg må finde mig i alt det kan være at min tid ikke er så længe.

Med moder er det nogenlunde hun kan ikke gå fuldkommen men hun hopper med en kjæp og med Stine er det som sædvanlig. Lad mig endelig vide når du forandre din stilling og hvor du kommer hen. Jeg burde at have skreven til dig noget før, men da jeg gjerne ville have brevet med madam Skytt derfor varede det så længe. Modtag nu de sidste linier fra min hånd, thi jeg troer ikke at min tid er ret længe her på jorden. Men Gud være lovet jeg har gjort alt hvad mulig var for dig og det glæder mig inderlig at det går dig vel. Efter som det så dårlig ud ved din afreise. Tænk på mig, når det går

dig vel. Og lad mig vide hvor du kommer hen og tillige adressen for at skrive til dig.

Jeg skal hilse dig fra moder og Stine. Hun taler om dig og spørger hvor du er, som vi også forklarer hende men det er glemt strax.

Både jeg og alle som kiender dig ønsker dig held og lykke

din fader

I. H. Uhl.

Gud hiælpe os i denne ulykkelige dyre tid. Det ser sørgeligt ud for mig.

H. C. Andersen til grevinde Mimi Holstein:

Glorup den 3 august 1867.

Kjære fru grevinde!

Endnu engang tak for de to kjære breve Deres nåde forundte mig på Basnæs, det er gået fortræffeligt med min forbøn for den unge mand, jeg vil håbe han nu er hjulpet til at kunne lære noget, jeg fik ved at henvende mig til kun fem forskjellige strax 130 rdlr og grosserer Melchior lovede at samle resten og har det, så at det hele nu er et beløb af 300 rdlr. Der har været vel-signelse i indgangen, jeg vil håbe den også kommer i udgangen, at den unge mand kan vise han fortjener de manges godhed.

De hjerteligste og allerærbødigste hilsener til greven, enkegrevindens og hele den kjære børnekreds.

Deres nådes taknemlig hengivne

H. C. Andersen.

Fra Henriette og E. Collin til H. C. Andersen:

Hellebæk 5te august 1867.

Kjære Andersen

Deres brev fik jeg efter at jeg havde talt med Jørgensen. Denne har jeg henviist til Melchior, med hvem jeg derpå talte et flygtigt ord på banegården. Jeg vil nu foreslåe Melchior at skaffe en i bogholderiet dygtig informator til J., lærere i sprog findes der nok af. Det er dernæst min mening, at Jørg. selv skal administrere sin lille formue (jeg er rolig for at han vil gjøre det med fornuft) thi man skal ikke lade et menneske i hans alder for meget gå i ledébånd og føle sin afhængighed. De 40 rdlr (fra Dem og Bille) har jeg sat i sparekassen, og jeg har givet ham bogen, Bille har desuden givet ham 15 r. for et arbejde.

Deres E. Collin.

H. C. Andersen til E. Collin:

Holsteinborg ved Skjelskjør. Den 12 august 1867.

Kjære ven!

De skriver at De har leveret Jørgensen en sparekassebog hvori stå de første 40 rdlr jeg havde til ham (nemlig 20 fra mig og 20 fra Bille), men De vil erindre at jeg senere skrev at have fået 20 fra grevinde Frijs, 20 fra grevinde Holstein og 50 fra Moltke Hvitfeldt, disse penge har jeg modtaget, men de tilhører Jørgensen og bør sættes ind i hans sparekassebog for renternes skyld, vær så venlig at overføre pengene fra mig til ham dersom De ikke allerede har det. Jeg har jo tydeligt udtrykt mig. Alt i alt hvad jeg med mit eget bidrag har samlet til ham er således 130 rdlr. De har jo talt med Moses Melchior og veed altså hvor betydeligt mere han har til ham, så at Jørgensen nu må være hjulpet, havde han kun sikker udsigt til en plads.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

Mod varmere himmelstrøg

H. C. ANDERSENS og hans venners indsats for Hans Christian Jørgensen synes på dette tidspunkt at have bragt det ønskede resultat: Han skulle lære bogholderi og sprog, og dermed være sikret en fremtid i handelsverdenen med de muligheder, som fremtiden måske ville bringe den unge energiske mand. Men planerne lykkedes alligevel ikke. Hans Christian Jørgensen bliver syg. I et brev fra vægter Uhl til sønnen erfarer vi, at den unge Jørgensen er optimistisk med hensyn til at starte sit »studium«, men at han »ikke er stærk for brystet«. Den ualmindelig kolde sommer har skadet hans helbred:

Middelfart d. 2 octobr. 1867.

Kjære Hans

Dit skrivelse af 24de sept. haver jeg rigtig modtaget og seer deraf at du nu snart kan begynde på din studium. Gud give dig held og lykke for fremtiden, og jeg vil ønske at Gud vil skjænke dig kundskab og helbred, efter som jeg hører at du ikke er stærk for brystet. Husk nu endelig på at du ikke bliver forkølet som jo let kan ske i denne ulykkelige kolde sommer. Vi gamle siger også hver dag at det er uden lige. Den værste ulykke jeg har er at jeg ikke kan sove jeg får ingen rolighed hverken nat eller dag af den ulykkelige kløe jeg har på kroppen for resten er jeg rask. Moder kan vel ikke gå men kan dog tumle omkring i huset og lave en bitte mad når vi har noget men det er kun sjælden. Stine kryber som hun pleier igjennem verden som en Lazarus. Kort sagt det er et sørgeligt syn. Jeg frygter for denne vinter thi alting er dyrt og (der er) ingen fortieneste. Lad mig vide når du har begynt med din studium og hvordan det går thi du er mig i tanker både nat og dag. Jeg skal hilse dig fra prokurator Shmidt som glæder sig over at det går dig vel og det første han kommer til Kiøbenhavn vil han besøge dig ligeledes skal jeg hilse fra Grønning og madam Schiøtz og til sidst hilses du fra moder stine og mig

I. H. Uhl.

Kjære Hans pas endelig på at holde dig i venskab med dine velgørere thi du har ingen anden at henholde dig til. Gud være med dig.

Jeg beder at hilse madam Skytt og alle hendes børn fra os alle.

Planerne for Hans Christian Jørgensens fremtid må lægges om. Hans velyndere beslutter, at han må til et varmt klima for der at blive rask. Stedet bliver dansk Vestindien, og manden der har muligheder for at placere Jørgensen i denne fjerne del af Danmark er Moses Melchior. Forinden rejsen derover tiltrædes, er Hans Christian Jørgensen en tur hjemme i Middelfart, og der har han naturligvis truffet sine gamle venner. Vi ved det fra et brev, som to af dem, August Eggebrecht og Carl Hansen sendte til ham. August Eggebrecht var søn af litsenbroder Chr. Eggebrecht, der boede i Mørkegyde 215, mens Carl Hansen var søn af byens organist, Chr. Hansen. Carl Hansen var oprindelig købmandskommis, men uddannede sig som telegrafist. Han blev senere både telegrafbestyrer og bykasserer i Middelfart og døde 90 år gammel d. 17. maj 1919. De to venner skriver:

Middelfart den 28.11.67

Kjære ven!

Til min store forbauselse erfarer jeg, at du er afgået med toget imorges kl. 7, det var dog mærkeligt! August og jeg var begge derude og ville have hilst på dig. Men bleve vi ikke forbausede over ei at træffe dig der, så bleve og ere vi nu meget mere forbausede ved at høre at du reiste imorges, vi må jo have været stokblinde siden vi ikke have kunnet see hinanden derude, især da vi stode ude på perronen for at »passe rigtig på dig«, men alligevel er du kommet ind i waggonen uagtet vore speidende blikke! Kjære ven! Det gjør os meget ondt at vi ikke have fået leilighed til at hilse ordentlig af med dig, da vi gjerne endnu vilde have tilbragt et par øieblikke med dig inden du begiver dig på den nu nærforestående lange reise, men det er nu for sent, og vi må derfor med pennen sige hvad vi ikke have fået leilighed til mundtlig, og du må derfor tage tiltakke med nogle indholdsløse phraser, men, kjære ven! vær overbevist om, at dersom jeg ikke kan udtrykke mig således som jeg gjerne vilde så mener jeg det alligevel. Altså, kjære ven! modtag vore bedste og kjærligste ønsker til din St. Croix-reise, og Gud give at du snart må kunne vende hjem til Danmark frisk og sund som da du forlod Middelfart sidste år. Vær forsikret om, min ven, at vi stedse herhjemme vilde have dig i venlig erindring om du endogså skal så mange mile bort fra Danmark.

Et ønske og en bøn har jeg til dig, min ven, som jeg vilde være dig meget taknemmelig for dersom du ville opfylde den, imidlertid vil jeg dog bede dig derom, og det er: Når du kommer til St. Croix og du, som jeg antager en gang imellem skriver hjem, læg så en lille billet inden i til mig, og lad mig deri vide hvorledes det går dig derovre, eller også kan du jo skrive directe til mig og med fornøjelse vil jeg da betale portoen for at høre lidt fra dig, du veed vor sidste aftale, da du reiste til Hamborg! Når du kom ud at du da ville skrive mig til og fortælle mig noget, gør det nu! Med endnu engang at bede dig modtage både Augustes og mine bedste og kjærligste ønsker til overreisen og opholdet på Antillen slutter jeg med undskyldning for den dårlige skrift og indholdsløse phraser og forbliver jeg altid din med trofast hengivenhed forbundne

August Eggebrecht.

Carl Hansen.

Gud give at du må fa en lykkelig overreise.

Men der var andre, Hans Christian Jørgensen ikke nåede at få sagt farvel til, deriblandt Moses Melchior, på hvis skib han sejlede til St. Croix. Et brev fra Melchior nåede dog Hans Christian Jørgensen. Der fulgte 10 rigsdaler med, og oplysning om, at der endnu stod 40 rigsdaler på kontoen i København:

2. decbr. 1867.

Kjære Jørgensen!

Ret ondt gjorde det også mig ikke at få sagt Dem adieu og først for sent opdagede jeg det, da det gik i en hurlumhei.

Jeg sender Dem indlagt 10 rdl for at De ei skal komme aldeles uden penge til St. Croix, og har De nu 40 rdlr. tilbage her.

Jeg håber med Guds hjælp at reisen vil gjøre Dem rigtigt godt, og håber at De i St. Croix vil møde venlighed og imødekommenhed. At høre fra Dem vil altid glæde mig og med Guds hjælp rigtig gode efterretninger.

Med mange hilsener

Deres hengivne

M. Melchior.

Og det bevægede år for Hans Christian Jørgensen slutter efter et par ugers sejlads på St. Croix. Her modtager han påny en opmuntrende hilsen fra Moses Melchior:

Kbhv. 28 decbr. 1867.

Kjære Jørgensen!

Velkommen til den fremmede og dog så hjemlige ø med det deilige veir og smukke land, og forhåbentlig nåede De det i forbedret helbred og i bedre humeur, og skjæbnen vil være Dem huld.

Jeg tvivler ikke om De vil finde venlighed og imødekommenhed hos Hvidts.

Skulle det alligevel slå feil kan De jo vende tilbage forhåbentlig med styrket helbred, så i alt fald nyd det skønne freidigt og frit og med mod og hjertelighed.

Og efter denne min velkomsthilsen må jeg sige Dem at deres linier af 9/11 glædede mig og min søster særdeles meget. Det lød så rask og tillidsfuldt, og at der her er en levende interesse for Dem beder jeg Dem være forvisset om. Jeg sendte også brevet til etatsråd Andersen, som sendte mig det tilbage med megen tak for gjennemlæsningen og det havde glædet ham særdeles. Jeg håber at De må kunne tåle klimatet og at De kan få noget at bestille så at Deres hensigter går i opfyldelse. Det vil interessere mig meget at høre fra Dem.

Her er intet nyt, kun at det har været bitterlig koldt indtil ÷ 14–15 gr., men nu er det atter noget mildere. Skibsfarten har været hæmmet i længere tid undtagen for dampskibe.

Med hjertelig hilsen til Dem og ønsket om alt godt i det nye år forbliver jeg

Deres hengivne

M. Melchior.

Lykkeblomsten i vestlandet

MENS HANS CHRISTIAN JØRGENSEN var på vej til Vestindien virkede H. C. Andersens henvendelse til sine venner endnu. Grevinde Mimi Holstein på Holsteinsborg havde den i hvert fald i erindring, da i januar 1868 en medhjælper på hendes mands kontor rejste, derom skrev hun:

Grevinde Mimi Holstein til H. C. Andersen:

Holsteinsborg d. 4. januar 1868.

Kjære bedste etatsråd!

Jeg tænkte forleden på Deres protegé kjære Andersen, da det unge menneske der dengang blev antaget på min mands contoer at arbeide sammen med og under fuldmægtig Velhjem – nu forlod os for at læse til dansk juridisk examen. Jeg troer han fik 10 eller 15 rd. om måneden og alt frit undtagen vadsk. Det er vel ingen høi løn, men tillige en stilling hvori et ungt menneske kan erhverve sig forskjellig forretnings routine, som senere kan komme ham til nytte. Han må regne godt og skrive en god og tydelig hånd. Når sligt vides at skulle besættes, så pleier der strax at melde sig flere, og længe bliver denne plads vist heller ikke ubesadt dennegang. Jeg sagde forleden til min Holstein: mon vor kjære etatsråds protegé ikke måske skulde attrå denne plads? men hertil svarede Holstein: »å han har vist forlænge siden fået noget meget bedre!« – Hvem der søger eller ønsker sådan plads, gjør bedst i at henvende sig personligt eller skriftligt til min mand (han boer i Phoenix og træffes bedst mellem 8–9 om morgenen) og behøver kun da at sige: at vedkommende har hørt at denne plads er vakant.

Nu lev vel kjære Andersen og læs i hver linie en hjertelig tak for det gamle år fra

Deres hengivne

Mimi Holstein.

H. C. Andersen iler med at svare og giver et nærmere billede af den sygdom, som var årsagen til, at H. C. Jørgensen måtte under et varmere klimas gavnlige indflydelse:

H. C. Andersen til grevinde Mimi Holstein:

Kjøbenhavn den 7 januar 1868.

Kjære fru grevinde!

Først de hjerteligste ønsker, for Deres nåde og hele familie, i det nye år, dernæst tak for al Deres godhed og velvillie mod mig i det gamle. – Tak for Deres uendelige hjertens godhed at tænke på den stakkels ung mand Jørgensen hvis fremtid er så svævende, han er imidlertid ikke længer her i landet. Idet han begyndte sine studier og vinteren tog fat udviklede sig meer og meer en stærk brystsyge, han sov ikke om natten, hostede forfærdeligt og spøttede blod. Det var blevet hans død at overvintre her hjemme. Grosserer Melchior, der ved alle leiligheder viser sig så veltænkende og gjør alt for at glæde mig, lod det unge menneske få fri reise og kost på eet af sine skibe til Vestindien og der er han vistnok nu i disse dage og ved de anbefalinger Melchior gav ham med håbe vi han kommer i een eller anden hæderlig vei. Vær imidlertid særdeles takket og siig hr greven også min inderlige påskjønnelse.

Hjerteligt og ærbødigst

H. C. Andersen.

Hans Christian Jørgensen var en flittig brevsriver, mens han var i Vestindien. Brevene var adresseret til Moses Melchior og til plejeforældrene i Middelfart, men bortset fra et enkelt, er ingen af brevene blevet bevaret. Brevene har imidlertid gået rundgang blandt de interesserede i H. C. Jørgensens skæbne, og H. C. Andersen opmuntrer fortsat sin protegé:

H. C. Andersen til H. C. Jørgensen:

Kjøbenhavn den 26. februar 1868.

Kjære Jørgensen!

Siden Deres afreise har jeg tidt tænkt på Dem. Hos grosserer Melchior hørte jeg om Dem, da De var kommet gennem Canalen og blev ligesom også Collins glad ved efterretningen om, at De havde fundet og fandt Dem så vel. Vi ansåe det tilvisse for en lykke, der overgik Dem, at De var afsted og fløi et varmt climat imøde, thi vinteren tog med eet fat herhjemme, den har

været lang og trang, blæsten skar i ansigtet og trængte til marv og been, sneen lå høit, og så slog veiret om i tøj og atter i frost. De havde ikke holdt en så dræbende vinter ud, vi have alle hostet og været som fyldt med gigt. Forleden fik jeg, ligeledes ved Melchiors, efterretning om skibets ankomst til St. Croix, og fru Melchior læste for mig det smukke, fortræffeligt skrevne brev, De havde sendt til hr. Moses Melchior. De gav heri så levende et billede af Dem selv og Deres omgivelser, at jeg aldeles var hos Dem. Det fornøiede mig, at De fortalte så godt, og at De følte lige så rigtigt og smukt. Deres pleieførelse og hr. Moses Melchior fik de to første breve. De skrev, det var vel tænkt og hæderligt! Jeg fortalte Collins alt hvad jeg erindrede af Deres breve, og de pålagde mig at hilse Dem på det hjerteligste, når jeg skrev. De glæde sig, som jeg, ved den gode modtagelse De har fundet i det nye hjem. Dersom de nye deeltagende venner, De der har fundet, kjende til mig og mine arbejder, som jeg troer nok er tilfældet, da bring dem min tak for den glæde de også forunde mig ved at de er Dem, min unge ven, velvillige og gode. Gid at jeg nu ved det næste brev, som kommer, enten til Melchiors eller til mig, må høre, at De føler Dem bedre, end tilfældet var, da De afsendte det første brev, jeg vil håbe og troe derpå, som på Guds styrelse med Dem, at Deres lykkeblomst vil groe i Vestlandet, og at De, som jeg i min ældre alder, må sige: »Hvad Gud vil er altid det bedste!«

Siden De reiste herfra, har jeg skrevet flere eventyr, nogle ere allerede trykte, men ikke i en samling, ellers sendte jeg Dem den, de ståe i forskellige blade, således: »Gudfaders Billedbog«, der indeholder hele Kjøbenhavns liv og levnet, har sin plads i »Illustreret Tidende«. »Peiter, Peter og Per« står i »Figaro«. »Nissen og Madammen« i Folkekalenderen, de to utrykte hedde: »Hvem var den lykkeligste« og »Qvæk«. Ved leilighed skal jeg sende Dem nogen læsning. Bournonvilles nyeste ballet »Thrymsqviden«, der giver ligesom en slags illustration til Oehlschlægers »Nordens Guder«, er bragt på scenen, og om end meget ligger udenfor balletens område, det er et værk fuldt af genialitet, med en høist characteristisk musik af professor Hartmann. Loke fremstilles mesterligt af Scharff. Bloch har fuldendt endnu et par smukke billeder til Frederiksborg kirke og hans storartede maleri, Niels Ebbesen, der som dommens engel træder ind til grev Geert og siger »nu er gjengældelsens time kommet!« er kjøbt for 2000 rdlr. af grev Moltke-Hvitfeldt. Iøvrigt er Bloch ved slutningen af forrige år blevet forlovet med den meget smukke, høist elskværdige frøken Treпка. Brylluppet er bestemt at holdes i april-mai.

Foråret begynder nu så småt, men det kan slåe om endnu, dog for hver dag der flyver hen, have vi det mere sikkert.

Gid at nu dette lille brev, som hr. Moses Melchior lover at besørge, finder Dem frisk og glad. De hjerteligste hilsener fra Collins og fra Deres deeltagende, hengivne

H. C. Andersen.

Det er under H. C. Jørgensens ophold i Vestindien hans stadige bestræbelser at få en ansættelse, men forholdene derude var just i disse år ikke særlig gode. Om baggrunden herfor kan læses i »Vore gamle Tropekolonier«, hvori også findes oplysninger om de plantager, der omtales i brevene. Desuden har måske Jørgensens skrøbelige helbred spillet ind i vurderingen af hans værdi som arbejdskraft, og selv om Moses Melchiors indflydelse rakte vidt også derude, så har den ikke kunnet opveje det negative i Jørgensens helbredsmæssige stilling. Det ses således af et brev fra bestyrer P. W. Schouboe, Frederiksted, St. Croix; adresseret til plantagen Work & Rest:

P. W. Schouboe til H. C. Jørgensen:

W End 18. feb. 1868.

Gode Jørgensen!

Grunden hvorfor jeg ei før har besvaret Deres venlige brev af 12. januar, er først den, at jeg vilde see om det slet ikke var muligt at få noget for Dem at bestille herude, og at det var min bestemmelse at aflægge hr. Hvidt og Dem et besøg i går, men blev forhindret.

Det glæder mig meget at De har det noget bedre, men det gjør mig ondt at jeg endnu ei har fundet beskæftigelse for Dem her, og vil det nok falde vanskeligt.

Jeg har et stærkt håb om at hr. Moses Melchior kommer herud i løbet af høsten og er det bedst at se tiden an, og ved Guds hjælp få Deres helbred lidt bedre restitueret. Tag imod Naurs tilbud og tilbring en kort tid hos ham, og når De så får lyst til lidt forandring af opholdssted så håber jeg til den tid at få huset ved siden af mig således istandsat at jeg kan tilbyde Dem et ordentlig logis.

Deres venskabelige

P. W. Schouboe.

Brevskriveren, kaptajn P. W. Schouboe, er formentlig identisk med P. W. Schousboe, der sammen med en indfødt kvinde, Sarah Haverkam,

havde tre døtre, Sarah, Leila og Anna. Pigerne var i 1861 blevet adopteret af Johanne Louise Heiberg. Den ældste af pigerne, Sarah (1853–1941) blev i 1893 gift med proprietær N. A. C. Kaas, der en årrække ejede Strib badehotel.

Moses Melchior kvitterer også for modtagne breve fra H. C. Jørgensen, han skildrer julens forløb og stort og småt i hovedstaden, og han udkaster den tanke, fostret af H. C. Jørgensens velskrevne breve, at kan han ikke finde beskæftigelse ved andet, så kan han måske blive forfatter.

Moses Melchior til H. C. Jørgensen:

Kbhvn. 26 februar 1868.

Kjære Jørgensen!

Jeg har med megen glæde og interesse gennemlæst Deres udførlige og underholdende brev af 24/26 december ligesom jeg har sørget for, at etatsråd Andersen læste brevet, han bevarer den varmeste interesse for Dem og læste brevet med stor interesse. Det er jo en helt ny og forskjellig verden, De nu bevæger Dem i ude i troperne, og det kan ikke nægtes, at der kan være meget tillokkende ved den kraft og rigdom den indeholder, selv om den undertiden er noget overvældende. Herhjemme har vi haft en streng vinter i december og en del af januar med standset skibsfart, men strænge herrer regjerer ikke længe og i februar har vi helt igennem haft et yndigt forårsveir med + 1 a 3 r, så jeg håber, at vi nu snart er ovre vinteren. En ballet af Bournonville kaldet Thrymsqviden indeholder glimrende decorationer men står tilbage, efter min mening, for de fleste af hans andre balletter. I rigsdagen spiller finanspolitikken en stor rolle, idet den i landstinget har mødt stor opposition. I mit eget hjem er alt uforandret. I højtidsdagene havde vi vore sædvanlige gjæster, og havde også Dem, vor særlige kærkomne gjæst, i vore tanker.

At det meget har glædet mig, at De er blevet modtaget så venligt i St. Croix, behøver jeg næppe at sige Dem. Specielt må de hilse og takke hr. Hvidt og hans kjære frue fra mig for Deres imødekommenhed, ligeledes bedes frøken Julie hilset og fru Andersen, ifald hun kan huske mig endnu. Det vil være mig kjært jævnlige at modtage brev fra Dem, jeg fandt Deres brev ei alene usædvanligt smukt skrevet, men stilen i enhver henseende vellykket og alt var smukt opfattet og gjengivet i en tiltalende og smuk form. De måtte bestemt kunne udgive bøger, det ville interessere at læse?

Meget nysgerrig er jeg efter at erfare hvorledes Deres konstitution er og om det er lykkedes Dem at få nogen beskæftigelse. Jeg har med denne post skrevet til hr. Schousboes farm og håber, at De alt nu har fundet noget.

Deres hilsener til Collins ere besørgede igjennem etatsråd Andersen, denne har lovet mig et brev til Dem som jeg forhåbentlig får i tide. Nu lev vel med en hjertelig hilsen fra mig og min søster.

Deres altid hengivne
M. Melchior.

Kjære hr. Jørgensen! Det har glædet mig at se af Deres brev at De lykkeligt er ankommen, Gud give, at det mildere klima måtte have gavniig indflydelse på Deres helbred! Må jeg bede Dem hilse alle gode venner derovre og modtag selv en venlig hilsen fra Deres hengivne

Henriette Melchior.

Den 25. januar 1868 havde Hans Christian Jørgensen skrevet til sin plejefar, vægter J. H. Uhl i Middelfart, men denne sidste hilsen fra plejesønnen nåede vægteren ikke at få. Han døde søndag den 19. januar 1868. Meddelelsen herom gives i et brev fra H. C. Jørgensens plejesøster, Ane Marie Hansen, født Uhl, gift med glarmester Hans Jacob Hansen, Knorregade. Hos hende fik vægterens enke, Ane Marie, og hans invalide datter, Ane Christine, ophold, derved undgik de at komme på fattiggården. Ane Christine fik understøttelse af fattigvæsenet, så glarmesterfamilien i hvert fald fik en meget beskedent betaling for at tage sig af de to. Begge døde i året 1870, Ane Christine d. 9. februar, Ane Marie d. 11. marts. Det er Ane Marie Hansen som, i moderens navn, meddeler om den gamle vægters endeligt. Adressen er: Mr. Schouboe, Frederiksted, St. Croix, Danish West Indies.

Ane Marie Hansen til H. C. Jørgensen:

Middelfart den 1 marts 1868.

Fra din moder

Dit brev af 25 januar har vi modtaget men da var din fader alt hensovet han døde den 19. januar, han var syg i 14 dage og talte ofte om dig, og bad meget til Gud at han vilde tage ham bort fra denne værdens pinsler, han har stridt den gode strid og båret alt med den største tålmodighed. Jeg vil derfor meddele dig disse få linier for at du i stilhed kan væde en tårer over ham, som der i det mindste i sine velmagts dage ofrede for dig mere end

hans evners formåen og til sidst delte den sidste bid med dig, men har han ikke fået sin løn i denne verden så håber jeg han får den hisset.

Moder og Stine er nu omme hos mig og bliver der så længe hun lever. Jeg har i dag vist moder Frederiksted som jeg fandt imellem bladene, skulde du ønske faders portræt så skal jeg sende dig det når du skriver her til igjen. Du hilses fra prokurator Schmidt, Grønning og madam Mikkelsen. Jeg hører din broder har vundet i lotteriet.

Du hilses meget men især hilses du fra moder og Stinne.

Ane Marie Hansen.

Moses Melchior rejste i foråret 1868 til Vestindien på inspektion. Det var meningen han skulle mødes med H. C. Jørgensen derude, men som det fremgår af senere breve, glippede det. I mellemtiden var H. C. Jørgensen atter kommet i pengenød, og han spurgte H. C. Andersen hvordan det stillede sig med yderligere bidrag. Herpå svarede H. C. Andersen:

H. C. Andersen til H. C. Jørgensen:

Kjøbenhavn den 24. marts 1868.

Kjære hr. Jørgensen!

Når De læser dette brev, har De den glæde, at hr. grosserer Moses Melchior er hos Dem, måske hans nærværelse med det varme hjertelag han har også kan bidrage til, at De når en livs-stilling, som vil blive Dem vanskeligere at erholde i Danmark og hvor det strænge klimat er Dem en fortræd. Dog selv det alene, at De gjenseer ham, veed jeg, så takfyldt og inderligt Deres hjerte er, vil være Dem et heelt livsaligt solskin. Deres brev til mig, lod jeg ham læse, det var så smukt og godt skrevet at læsnngen deraf kun kunne stemme til Deres fordeel. Deres spørgsmål om det var een gang for alle, eller om en gjentagelse var angivet ved de navne som tegnedes som bidragydende, da må jeg desværre sige, at de enkelte, som jeg fik til at tegne sig, gjorde det een-gang for alle. Derimod troer jeg, om jeg ikke har misforstået hr. Melchior, at enkelte hos ham have stillet sig anderledes. Jeg har imidlertid det håb og den tro, at det nok jevner sig for Dem, og at Vorherre ikke slipper Dem, idet De ikke slipper ham og Dem selv. Collins sender Dem deeltagende hilsner. Alt der i huset er ved det gamle. Foråret kommer med langsomme skridt, endnu falde lidt snefnokke og vinden er meget skjærende. Den 15. april tager jeg til Odense, hvor jeg har lovet at læse to aftener, derfra flyver jeg måske lidt til Amsterdam, ja, det er ikke umueligt, at jeg seer mig om i

Syd-Frankerige, helst vilde jeg til Biaritz, men det bliver mig vist for kostbart, i juni, om Gud vil, er jeg hjemme igjen. Glæder De mig i mellemtiden med brev, da send det til grosserer Melchior (Høibroplads no. 21), de ville vide hvor jeg er og brevet kommer da i mine hænder.

Billedhuggeren Jerichau reiser med sin kone til London, hun besøger nok derfra Amerika. Om Bissens død har De vel hørt. En sørgefest for ham er bestemt til førstkommende søndag og holdes på Charlottenborg. Ploug har skrevet cantaten, Heise komponeret musiken, talen holdes af professor Høyen. Nu åbnes udstillingen snart, og den er meget lovende. På Casinos theater opføres et fem akts drama: »Caroline Mathilde«, skrevet af Bruun, som fornyeligt leverede dramaet: »Marie Antoinette«, det seneste stykke er det svageste og meget uhistorisk. det gjør imidlertid hvad man kalder lykke, huset er fuldt og mængden klapper. På Vesterbros teater opvartes med et sangspil »Thryms-qvadet eller Thor henter sin hammer«, det er en slags parodi på Bournonvilles nye ballet »Thrymsqviden«, denne selv er nu givet tretten gange og altid »udsolgt«. Gid at jeg nu må høre, at det går godt fremad med Deres sundhed, høre at der stiller sig en udvei til virksomhed. Møder De venner af mig og mine skrifter, da hils på det venligste. Jeg fløi gjerne over verdens havet, men den lange søvei afskrækker mig, jeg kjender imidlertid dog lidt til Atlanterhavet, i det jeg, som De vil vide, har reist med dampskib fra Lissabon til Bordeaux, altså passeret Cap Finisterre og den spanske sø.

Og lev nu hjertelig vel kjære Jørgensen.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

Dagligliv i Vestindien

FRA HANS CHRISTIAN JØRGENSEN selv har vi indtil nu måttet savne et direkte skriftligt vidnesbyrd. De breve, han sendte, er ikke bevaret med undtagelse af eet. Til gengæld er det meget udførligt, indeholdende såvel en skildring af rejsen derud som af livet på plantagerne. H. C. Jørgensen havde en ualmindelig fin opfattelsesevne. Hans opfattelse af bl. a. negrenes kår falder helt sammen med den vurdering, som en eftertid er kommet til. Desuden forklarer brevet i alle enkeltheder H. C. Jørgensens egen situation, og det fortæller hvorledes han kontaktede de forbindelser med fremtrædende danske i Vestindien, som han allerede havde knyttet gennem den kreds, som havde taget sig af ham i København. Brevet demonstrerer en næsten fantastisk fin håndskrift, dets stil er fremragende og dets skildring yderst levende. Man forstår, at her er tale om en ung mand med usædvanlige evner, og har hans opførsel og fremtræden, hvad man må formode, svaret hertil, forstår man godt, at det var muligt for ham at skaffe sig formående venner. Men lige så klart fremgår det også, at H. C. Jørgensens situation er fortvivlet, og at det er pinligt for ham at skulle besvære andre dermed.

Hans Christian Jørgensen til etatsråd Collin:

St. Croix,

Plantagen »Work and Rest«, d. 26. marts 1868.

Med den sidste europæiske post havde jeg den glæde at modtage breve fra grosserer M. Melchior og etatsråd Andersen, der tillige bragte mig hr. etatsråden og fruens venlige hilsener og gode ønsker, for hvilke jeg iler med at bringe Dem min hjerteligste tak. – Efter en 7 uger lang, men meget behagl. reise ankom »Galilei« hertil den c. 20. janr. og jeg har siden da, alene med undtagelse af nogle få dage, jeg tilbragte hos kapt. Schousboe i Frederik-

sted, uafbrudt opholdt mig på landet, nemlig hos gros. Melchiors forvalter, hr. Hvid, på plantagen »Work and Rest«, der er beliggende ikke langt fra Christianssted, på et af øens smukkeste punkter. Jeg var så heldig, at gjøre hr. Hvids bekendtskab i sommer på »Teglård«, og ved min afreise fra Kjøbh. i novbr., da der var tale om min reise hertil, lovede han mig at jeg skulde være »som hjemme« hos ham, et løfte, han og frue havde holdt på en måde, der langt oversteg mine forventninger, og hvorfor jeg er dem, men specielt hr. Moses Melchior og hans frøken søster, der hjemme introducerede mig til hr. Hvid, i høi grad taknemmelig.

Søreisen og opholdet her har havt de bedste virkninger på mit helbred, og, når jeg undtager nogen hoste af og til, er alle de øvrige ulemper forsvundne, så at jeg befinder mig meget vel. Luften her skal efter alle beretninger netop udmærke sig ved dens sundhed og helbredende virkninger navnlig for bryst- og lungesygdomme, så at jeg daglig har grund til at glæde mig over hr. Melchiors godhed, der satte mig istand til at nyde dette gode.

Skjøndt varmen er meget høi – et R.s termometer, som jeg for nogle dage siden bragte ud i solen, steg således til 43 gr. –, så er den dog langt lettere at udholde end jeg havde troet. »Work and Rest« ligger høit på en bakke ikke langt fra havet og man føler derfor søbrisens kølighed langt mere end i byen.

Fra denne bakke er udsigten udmærket smuk: det caraibiske hav på den ene, og en halvcirkel af bjerge på de andre sider, blandt hvilke øens høieste punkter »Mount Eagle« og »Mount Blue« rage frem, som det, på grund af luftens klarhed, synes, i kort frastand, men dog fjernet et par mil, overalt, høiderne undtagne, finder man sukkerplantninger, der giver landet et udseende af friskhed, idet nemlig rørens store og meget lange blade have den samme lysegrønne farve, som en nylig udsprungen bøgeskov hjemme. Større træplantninger findes ikke, med derimod store strækninger bevoxede med de forskjelligste arter buskvæxter, bedækkede af en mængde små blomster, fra hvilke der udstrømmer en bedøvende duft. Veiene ere som oftest flankerede af palmer af forskjellig art, og på tamorinter, bananer, yams, appelsiner, guavas og andre tropiske frugter er der ingen mangel.

Høist interessant er den proces, sukkerrørene underkastes ved udpresning og kogning, tidligere benyttedes hertil vindmøller, nu ere dampmaskiner almindelige, i »the boiling house« befinder sig denne maskine, der udpreser rørene og gennem render førere »likøren« ind i kjedlerne, af hvilke det under stadig stærk kogning passerer tre, forinden det atter gennem render

bringes ned i store kar og derfra i fadene til afsendelse. Under kogningen, der bevirkes ved den samme dampkjedel, der sætter maskinen i gang, skummes likøren uafbrudt, og denne skum, molassen, bringes ved rør hen til en anden del af bygningen, hvor det fyldes i tønder for at gjære og tilberedes til rom. Selve de udpressede rør, tjene under navn af »magas« som brændsel under dampkjedlen.

Foran hver af de kogende kjedler er en neger placeret for at skumme, og, formodentlig til gjensidig opmuntring, istemme disse »boiling-men« af og til de frygteligste hyl, der skulde forestille sang og hvoraf jeg alene har kunnet forstå det hyppigt gjentagne ord: fireman, men som nok indeholder en opfordring til denne »gentleman« om at forstærke ilden og således forkorte arbeidet.

Negrene ere iøvrigt meget godmodige mennesker, om de end ikke kunne være flere samlede uden at skjændes, råbe og skrike på det voldsomste. Et komisk syn frembyde de om søndagen når de tage til byen og i den anledning ere i »full dress«. En sådan søndagsneger er som oftest barfodet, men iført hvide benklæder og sort spidskjole med tilbørlig korte ærmer, hvidt halsbind, fra hvilket et par uhyre flipper synes at bestræbe sig for at komme i collision med deres eiermands øine, medens hans hoved halvt forsvinder i en sort eller hvid silkehat, da han anser det uværdig at være tilfods, befinder han sig i almindelighed på ryggen af en »ponny«, der i mager- og usselhed har måttet kunne rivalisere med Don Quijote's Rosinante, og i denne position, til overflod væbnet med et høitideligt ansigt og en paraply, foretager en plantageneger sin søndags udflugt.

Endskjønt negerne her siges at være »fri«, holder den såkaldte arbejdslov dem dog i en slags umyndighedstilstand, idet den nemlig, under straf for undladelse, pålægger dem at arbejde 5 dage om ugen og bestemmer betalingen herfor, til hvilken hensigt de klassificeres efter deres arbejdsdygtighed. Ved min ankomst hertil agiteredes der for en tilslutning til de forenede stater, men stemningen i almindh. var for status quo, da man, neppe uden grund frygtede for, at amerikanerne vilde ophæve arbejdsloven, der favoriserer planterne i den grad, at de uden den betvivle at kunne bestå. Man er nemlig meget tilbøielig til at sammenligne de nuværende forhold med de ældre, og deraf udlede de ugunstigste resultater af fremtiden. Forhen, da slaveriet bestod og sukkerpriserne vare langt høiere end nu, var productionen hovedsagelig indskrænket til Vestindien alene, nu da arbejdslønnen er langt større, priserne langt mindre og productionen udvidet til den store del af Amerikas

at besøge sig i sit Kjøb, hvad jeg dog ikke enderud har haft Leilighed til. H. a. Bekjend-
skabet er navnlig Pastor Willmanns i Øst. og Admiral Christens, der boer nær Halds Rest
og hos hvem jeg læser at mit Brev ankomme K. af. Fredsler d. 17. og 18. og derved
holdes mig og jeres med. Begivenhederne kjendte, forsvarende om her kun være det, -

Naarke tænkte jeg utvivlsomt at takke E. taten. for hans ubestridte og
Kjærlighed Brev af 26. Okt.; det var mig utvivlsomt at modtage saavel dette som H. Hans Melchior
og hans Veninde L. taten. for hvilket jeg ikke nok end er dem taknemmelig. Jeg
havde med et tidligere Brev skrevet til E. taten. og med det forrige Brev til H. Mel-
chior, men jeg ser, at ingen af disse Breve havde maadt den Bestemmelse den 26. Okt. Det
var mig iøvrigt, efter Modtagelsen af ovennævnte Brev, det selv saa meget ubehageligt
at erindre, at jeg nok end udtrykkeligt havde skrevet om at faa en Plads, det Naarke helige her
ved i det, men jeg haaber, at hvarken H. E. taten. eller H. Melchior vilde tage det til sig,
at jeg saa meget tæller om end Sag, der er mig selv saa magtpaaliggende. Nuvel Schals bod betænker
navnlig at kunne skaffe mig noget her, og jeg vil utvivlsomt være indtaget til at vende hjem sig,
der jeg imidlertid gæst udfjæret om dette, der jeg jo hjemme kun vilde have daarlige Nedsig-
telser i nogen Retning, hvis jeg troet, borte at kunne komme i Beskjæftigelse andetsteds
hvide, naar jeg kommer i Bøje, komme i forbindelse med Kjøben ved Torshøj, eller være
indlagt til at reise derhen for selv at søge. Det er med Hensyn hertil jeg har skrevet, og
nu med Døgnet under Jour, for at vide hvad jeg har at gjøre. Skibene vorder nu hjem, og
Galathea, som jeg kun ud med, skal afgaa 18. April; men da det dels har er oplaget af
Passager og dels utvivlsomt gaaer for jeg imidlertid vil faa Brev fra Kjøben, tænker jeg at
være indlagt, Halvvejs afgaa, først i Haav, og da, naar Intel er at opnudd her, selv tilbage
med dette.

Sæt jeg nu beder E. taten. hilses; beder jeg H. E. taten. og T. taten.
modtage mine hjerteligste Hilsen og Tak for al tidligere Velvillie.

Hed Kjøbenhavn

H. C. Jørgensen

Hvile.

H. E. taten. Collin.

R. af H. v. Strandgaard.

fastland, hvor climaet tillader den, nu frygter man for, at concurence er umulig dersom den sidste støtte, arbejdsloven, skulde falde, da negerne så, siger man, vilde strømme til byerne, udvandre og i ethvert fald fordre en højere løn end man vilde være istand til at yde. Hertil kommer, at sukkerhøsten er så afhængig af veiriget, og at navnlig mangel på tilstrækkelig regn altid forårsager en dårlig høst. Man trøster sig med håbet om stigning i priserne, men denne trøst er vistnok illusorisk, da kun et overordentlig tilfælde ville bevirke dette, tvertimod, forøgelsen af consumptionen gjør det rimeligt, at denne vil kunne tilfredsstilles lettere og billigere. Endnu finder her sågodtsom daglig jordskjælv sted, mere eller mindre stærke, men man synes, som efter en stiltiende overenskomst, at ville ignorere dem, kun enkelte nervøse personer udbrede sig derom – emnet er så fortærsket. De meget stærke, der anrettede så megen ødelæggelse i novbr., vil være bekendt af bladene, man kan kun, ved synet af den mængde nedstyrkede bygninger, og tanken om, at det hele er et øiebliks værk, undres over, at ikke flere mennesker dræbes, end tilfældet var. Der føres et meget selskabeligt liv herude, og man gjør hurtigt en masse bekendtskaber. Blandt disse er også hr. lieutenant Boie, hvem hr. Hvid forestillede mig for en søndag i haven ved casernen i Christianssted, hvor hele byen omtr. var samlet i anledning af at musikcorpset fra corvetten »Dagmar« musicerede. Hr. Boie bemærkede under samtalen, at han var i familie med hr. etatsråden, og da jeg derpå fortalte, at jeg næsten daglig var kommen i Deres hus i det sidste årstid, indbød han mig til at besøge sig i sit hjem, hvad jeg dog ikke endnu har haft leilighed til. Bl. a. bekendtskaber er navnlig pastor Willemoes i Chrs. og admiral Christmas, der bor nær »Work & Rest« og hos hvem jeg læser de med hver pakke ankomne nr. af »Fædrelandet« og »Times«, og derved holder mig a jour med begivenhederne hjemme, forsåvidt man her kan være det.

Måske turde jeg uleilige hr. etatsråden med at takke etatsr. Andersen for hans velvillige og kjærkomne brev af 26. f. m., det var mig ret en glæde at modtage såvel dette som hr. Moses Melchior og hans frøken søsters venlige linier, for hvilke jeg ikke noksom er dem taknemmelig. Jeg havde med en tidligere pakke skrevet til etatsråd Andersen og med den forrige pakke til hr. Melchior, men jeg ser, at ingen af disse breve havde nået deres bestemmelsessted den 26. febr. Det var mig iøvrigt, efter modtagelsen af ovennævnte breve, der røbe så megen velvillie, ubehagl. at erindre, at jeg næsten udelukkende havde skrevet om at få en plads, det vanskelige herved o. dsl., men jeg håber, at hverken hr. etatsr. Andersen ell. hr. Melchior ville tage det

ilde op, at jeg så meget taler om en sag, der er mig selv så magtpåliggende. Kapt. Schousboe betvivler nemlig at kunne skaffe mig noget her, og jeg vil altså være nødsaget til at vende hjem igen, da jeg imidlertid yderst ugerne vil dette, da jeg jo hjemme kun vilde have dårlige udsigter til noget i nogen retning, har jeg troet, bedre at kunne komme i beskæftigelse andetsteds herude, når jeg kunne f.exp. komme i forbindelse med nogen ved anbefaling, eller være istand til at reise derhen for selv at søge. Det er med hensyn hertil jeg har skrevet og nu med længsel venter svar, for at vide hvad jeg har at gjøre. Skibene vende nu hjem, og »Galilei«, som jeg kom ud med, skal afgå 15. april, men da det dels er optaget af passagerer og dels altså går før jeg rimeligvis vil få brev fra Kjøbh., tænker jeg at vente indtil »Malvina« afgår, først i mai, og da, når intet er at opnå her, seile tilbage med dette.

Idet jeg nu beder etatsr. Andersen hilset, beder jeg hr. etatsråden og fruén modtage min hjerteligste hilsen og tak for al tidligere velvillie.

Med højagtelse

H. C. Jørgensen.

Et lignende brev er sendt til broderen, Hans Peter, i Bogense, der passer sit i købmandsgårdens travle hverdag, og som nok kunne tænke sig at smage de dejlige fremmede frugter, men som til erstatning derfor har vundet i lotteriet. Det er da også noget!

Hans Peter Hansen til H. C. Jørgensen:

Bogense d. 28. april 1868.

Kjære broder!

Dit meget kjærkomne brev af 24. f. m. modtaget, og glæder det mig meget deraf at se at du er i god beddring, jeg troede næppe at det vestindiske klima ville have hjulpet dig da jeg altid havde hørt at det var en del usundt for dem der ikke var vant til det. Din beskrivelse af reisen og befolkningen samt driften derovre takkes du meget for, idet jeg læser om alle disse deilige frugter som groer vildt der, da jeg læste om apelsiner og cocuspalmens nød var mine tænder lige ved at løbe i vand, det kunne nemlig være behageligt at eie nogle af disse især cocusnødder. Det ubehagelige ved at være derovre synes jeg er bestandig at gåe og være bange for de i det sidste år så hyppigt kommende jordrustelser, thi man ved sig dog aldrig hverken dag eller nat sikker for at

sådant begynder og ødelægger alt som det kommer over. Du beder mig i dit brev at give dig nogle underretninger fra det gamle Middelfart. De er kun sørgelige på een måde. Din gamle gode pleiefader er for nogen tid siden gået til den evige fred, hvilket for ham jo var rigtig godt, da han i de sidste åringer jo kun har haft det dårligt, det sørgeligste var jo for din pleiemoder og den stakkels syge pige, men Gud ved jo at hjælpe for alt: det var bestemt at den gamle kone skulle på byen, thi det gik jo der som alle andre steder, at en fader eller moder kan opføde 10 børn, men at 10 børn ikke kan forsørge en af forældrene, da viste glarmester Hansen dog at skjønt han måske dårligt havde råd til at hjælpe så havde han dog hjerte dertil, han tog imod den gamle og datteren og befinder de sig rigtig godt der. Jeg var i Middelfart i påsken hvorfor jeg skal hilse dig især fra min søster og svoger, de har lagt dem en lille søn til, også fra Cohn, som endnu så længe det varer er nr. 1 på herredskontoret, men fuldmægtig Priergård er kommet som nr. 2, deraf ser du jo at middelfarterne endnu har grund til at synges: »Slyngler hæves til ærens top«. Andre nyheder fra Middelfart kan jeg ikke fortælle da jeg kun var der i 1^{1/2} dag, og var næppe 2 gange i byen, min den gamle er Gud ske lov rask endnu, hun bad mig hilse dig når jeg skrev – da hun var i den mening, at jeg havde fået brev fra dig, men ikke ville vise dem det, thi hun kjende Hansens brev fra for lang tid siden og deri skrev du om at om 14 dage ville jeg få brev.

Hrr etatsråd H. C. Andersen har for nogle få dage siden været i Odense, hvor han oplæste nogle af sine digte og eventyr til fordel for Frederik d. 7de stiftelse, han aflagde et besøg på stiftelsen hvor han iblandt de boende talte med den kone som holdt ham over dåben. Fra Odense reiste han til Holland for at være tilstede der medens hans eventyr bliver oversat i det hollandske sprog, Fra min fader skal jeg hilse dig, jeg havde brev fra ham for nogle dage siden, de vare alle raske, jeg besøger ham i august måned.

Nu har jeg i dette brev skrevet om andre, nu er det nok bedst at jeg slutter mit brev med at give dig lidt underretning om mig selv. Jeg er Gud ske lov rask og har et godt hjem her hos Hardt, så at jeg ingensteds kunne få det bedre, det er derfor min bestemmelse at blive her til jeg engang vil sætte foden under eget bord, måske dette ikke varer længe, for jeg har nemlig håb om at kunne få en forretning her i byen i sin tid, dette kan jo ikke blive stort, men man må begynde som man har råd til. I lotteriets sidste trækning var jeg så heldig at vinde en lille gevinst stor rd. 250, dette var jo en begyndelse nu må vi prise lykken noget mere.

Jeg er meget taknfuld, og jeg er at gætte Guds
for Guds Hæder, som at jeg mig meget kunne gøre
det her, det er derfor min Betsindsigelse at blive
for til jeg angang vil jøtte det under sigt Pord,
men det vilde ikke være meget, jeg for min
gjæb om at kunne gøre en kortere for i Bred
i sin Tid, det kan jo ikke blive stort, men man
kan begynde som man for raad til. I det
første om første Ordning var jeg for faldet ud
være en lille Gængsel, for 250 & det var
begyndelse om man er given Lykken meget mere.

Derin om mig først til mig Gode Døds
for jeg vil længe efter at mig om det fulde
som at gæde frem, og hvad jeg kan lide og
værelse som at der ikke for mere. Det rigtige
at det er indfor sigt. Klæbende med Pord
som mange Gørlige fildør og jeg

Der altid jeg som Pord
Hans Peter Hansen

Hans Peter Hansen til Hans Chr. Jørgensen.

Brev fra Hans Peter Hansen til Hans Chr. Jørgensen.

Skriv mig nu snart til igjen kjære broder thi jeg vil længes efter at vide om dit helbred vedbliver at gå fremad, og hvad jeg kan bede dig om er endelig at passe på så at du ikke forværrer det igjen ved at være uforsigtig. Sluttende mit brev med mange kjærlige hilsener er jeg

din altid hengivne broder

Hans Peter Hansen.

Undskyld at jeg har jasket men jeg har måttet skynde mig, da vi har så mange bønder i dag. d. s.

DET SER UD TIL, at klimaet på St. Croix har gjort Hans Christian Jørgensens helbred bedre. Det blev engang skrevet i »St. Croix Avis« at »øen som sundhedskilde ikke har sin lige på den vestlige halvkugle, om overhovedet på kloden«. Men beskæftigelse kunne Jørgensen ikke få. Jordskælvne havde hærget slemt, havnene var spærret, og dermed var skibsfarten afbrudt, så købmændene intet havde at bestille. Skibsfartens afbrydelse til St. Thomas bevirkede også at Moses Melchior's rejse derud måtte udsættes fra det tidlige forår til juli-august. Men Moses Melchior's hjælpende hånd når trods alt H. C. Jørgensen. I et brev fra Frederiksted d. 1. april 1868 meddeler kaptajn P. W. Schouboe, at Melchior har bedt ham udbetale Jørgensen 30 dollars »som står til tjeneste anye time!« Schouboe meddeler videre, at koleraen raser på St. Thomas, men når den er forbi, kan Jørgensen jo prøve at søge sin lykke der. Edv. Collin meddeler 26.4. H. C. Andersen, at han har fået et langt, smukt brev fra Jørgensen på St. Croix »men desværre har han ikke udsigt til nogen ansættelse«. I begyndelsen af juli 1868 forbereder H. C. Jørgensen sin afrejse fra St. Croix. Det er blevet bestemt, at han skal med et af Melchior's skibe til Calcutta. Fra apoteker Peter Krabbe i Christianssted findes et brev fra 9.7.68, der taler om »de recepter, som jeg antager nødvendige for Dem på Deres lange rejse«. Det hedder videre: »Pulveret svarer til den saft, som De af og til har taget om aftenen, og som ikke vilde kunne holde sig. Pulveret indeholder ligesåmeget af det virksomme stof som en theskefuld af saften. De tvende theskefulde indeholde de to slags medicin, hvoraf Deres brystdråber var sammensatte, og De vil kunne tilberede disse selv, men tag ligemeget af begge slags og bland sammen.« Peter Krabbe håber, at den lange tur må gøre H. C. Jørgensen godt, at de må ses igen ad åre, H. C. Jørgensen »med en styrket constitution«.

Rejsen til Indien skulle foretages med »Galilei«, ført af kaptajn Harboe,

men dets afrejse blev fremskyndet, så et møde mellem H. C. Jørgensen og Moses Melchior blev af denne og andre uopklarede årsager ikke til noget. Fra bestyrer Max Plackett på plantagen »Annaly« gik der den 10. juli bud til Jørgensen på »Lavalley« med denne besked: »Hr. Melchior var her på Annaly i dag og ønskede gierne at se og tale med Dem, han bad mig at bringe Dem op til Bassinet (havnen på nordsiden af St. Croix. Å. P.) imorgen inden kl. 11, da han vil gierne tale med Dem. Hvis De kan og vil gå da skriv mig til hvor jeg kan træffe Dem på vejen. Jeg vil søge enten Lebonen Hill Concordia eller Grove Place«. Forsøget på at få et møde istand glippede imidlertid, en omstændighed som skabte mismod i H. C. Jørgensens sind, og som han senere skriftlig gav udtryk for. D. 9. august skriver H. C. Andersen fra »Rolighed« til Henriette Collin: »Jeg lægger her i convolutten et brev fra Jørgensen, som nu er pa veien til Ostindien med eet af Melchiors skibe. Brevet er så smukt skrevet at det vist vil fornøie Dem og Deres mand at læse det, De gjemmer det så nok til vi sees igjen«.

SEJLADSEN FRA VESTINDIEN begyndte omkring midten af juli 1868. Det blev en lang rejse. »Galilei« har vel gjort afstikkere, alt efter som fragtmulighederne frembød sig. Omkring årsskiftet 1868–1869 må »Galilei« have været i Calcutta. Det bekræftes indirekte af et brev, som Moses Melchior sender Hans Christian Jørgensen i marts 1869. Deraf ses, at Jørgensen har været nedtrykt. Han havde fået den opfattelse, at hans venner havde svigtet ham, at man ikke længere, i så høj grad som før, bekymrede sig om hans skæbne. Moses Melchior afviser i sit brev dette, og vi andre forstår, at Hans Christian Jørgensens dårlige sindsstemning skyldes hans sygdom, som det varme klima og søluften alligevel ikke havde kureret.

Moses Melchior til H. C. Jørgensen:

Kbhvn. 9 marts 1869.

Kjære Jørgensen!

Jeg blev meget glad ved at modtage brev fra Dem fra Calcutta, men meget bedrøvet ved dets indhold, som tydede på at De trods mine forsikringer til Dem et eneste øieblik kunde tvivle om min oprigtige hengivenhed for Dem, som er og altid vil blive uforandret for Dem, det er jeg aldeles overbevist om. Jeg beklager meget ikke at have tilskrevet Dem, men når De husker at vi forsøgte at nå Dem i St. Croix i juli, at jeg først kom der ud i august, at De med en heldig reise alt i november ville have været i Calcutta, så kan De selv indse, at det gik aldeles naturligt til, at jeg ei skrev til Dem, skjøndt jeg villig skal indrømme, at havde jeg betænkt det, var det dog skrevet.

Jeg håber at disse linier endnu træffer Dem på St. Helena, og at De befinder Dem så tåleligt vel, så vi kan se hen til at få Dem aldeles rask, når De kommer hertil. Fra min søster skal jeg hilse Dem mange gange, hun har lidt smerter i venstre fod nu og da, men ellers har hun det godt.

Alt i familien er vel. Vi haver haft en smuk mild vinter. Nu i marts er det koldt.

I politiken intet nyt af betydning, som De ei vidste.

Hils capt. Harboe fra mig, hans familie har det godt. Hvis De kender Ida Pagh vil det interessere Dem at høre at hun er bleven gift med Krüger, der bestyrer Fränkels fabrik, og at de er et meget lykkeligt par.

Nu lev vel med hjerteligste hilsener fra Deres altid hengivne

M. Melchior.

Moses Melchior skriver påny den 6. april. Brevet indeholder ikke nogen egentlig opmuntring, det er nærmest kun en venlig hilsen, men der fulgte et langt brev fra H. C. Andersen med. Det er dateret d. 3. april, så man forstår, at H. C. Jørgensen ikke var glemt. Melchior har sagt til Andersen, at han alligevel skulle sende post til »Galilei« og dets fører, kaptajn Harboe, og at Andersen godt kunne få et brev med samme post.

Moses Melchior til H. C. Jørgensen:

Hr. H. C. Jørgensen,
reisende i Galielei.

Kbhvn. 6 april 1869.

Kjære Jørgensen!

Jeg tilskrev Dem sidst ca. 9. marts til St. Helena, og skjøndt jeg ikke antager at dette træffer Dem der, da De så ville have haft en meget lang reise, vil jeg dog ikke undlade at skrive Dem et par linier hvori er indesluttet et brev fra etatsråd Andersen til Dem. Han spørger altid med megen interesse efter Dem og har jeg sagt til ham, at jeg skrev et par ord som ere indlagt deri.

Nu seiler De vist i venligt hav med deiligt veir og nærmer Dem stærkt Maurentius for farten har været brillant, nei det går dog ikke, men linien er De forhåbentlig passeret for 3die gang. Her har vi meget køligt veir efter en mild marts. Nyt er her ikke meget af.

Og nu lev vel for denne gang, capt. Harboe hilses mange gange, hans hustru og børn har det godt.

Min søster forener sig med mig i at sende dem hjerteligste hilsener.

Deres hengivne

M. Melchior.

Høbe Guds 1864.

Hans Chr. Jørgensen!

Jeg blev meget glad ved at
mødt dig i Paris for den første
Gang i Calcutta man meget indvandt
med det Gode, som tydelig
synes at du trods min
fjendskab til den at nogle
Gode Guds Tjeneste en min
oplyst og grundig for
den, som er og altid vil
blive uforanderlig for den,
det er jeg udtvungen
sigt om. Jeg beder
Mangt ellers at den tjener
den, man naar den bedste
er, at vi først som senere
den i Paris i Paris, at jeg

Brev fra Moses Melchior til Hans Chr. Jørgensen.

H. C. Andersen til H. C. Jørgensen:

Kjøbenhavn den 3die april 1869.

Kjære hr. Jørgensen!

I forgårs sagde den fortræffelige hr. Moses Melchior at han vilde tage sig af et brev fra mig til Dem og at dette vilde nå Dem på St. Helena. Gid at jeg selv kunde være der, see fra klipperne udover havet, see hvad Napoleon har seet og givet en mærkværdigheds glands. Det er da en ganske deilig reise De har gjort! Hvor meget har De dog seet, som millioner ikke fåe at see, jeg håber at De har ført dagbog, nedtegnet med ord hvad dagene rullede op for Dem på havet og i de fremmede lande! De fortæller godt! Deres breve ere vel skrevne og giver alt så beskueligt! Jeg havde ventet et brev fra Dem, når De kom til Ostindien, men blev skuffet, det er i det mindste ikke nået til mig, har De ikke skrevet, da veed jeg at De har været forstemt eller på anden måde været hindret fra skrivning, dog tænkt på mig har De tilvisse og Deres varme tanker tager jeg til indtægt så godt som et brev. Hr. Moses Melchior taler altid så hjerteligt og deeltagende til mig om Dem, jeg er glad ved hans hjertelag for Dem, han er et af de mennesker man kunde ønske der vare mange af i denne verden. Jeg vilde allerede have skrevet til Dem igår, men da var det min fødselsdag og den flød hen ved besøg af deeltagende venner og veninder, min stue blev aldeles forvandlet til en blomsterhave: Billeder, broderede sager, nips og breve voxte frem på bordet og ud på aftenen kom telegram fra venner i Neapel, det havde brugt otte timer fra udgangspunktet til Kjøbenhavn.

Vinteren har været usædvanlig mild og næsten ingen snee. Nu skinner solen varmt, storken, stæren og viben ere alt komne fra deres lange reise. Udstillingen på Charlottenborg er også åbnet, det hører med til forårets forkyndelse. Hele vinteren er min tid hengået med at skrive for en amerikansk boghandler fortsættelsen af »Mit Livs Eventyr«, det sluttede som De måske veed den anden april 1855, det jeg nu har skrevet begynder fra 1855 og når til festen for mig i Odense den 6. september 1867 altså har jeg over tolv år at fortælle om, jeg er nu færdig og begynder på renskrivningen. Bloch maler i denne tid mit portræt, om jeg lever til den sjette september, da er det iår 50 år siden jeg første gang kom til Kjøbenhavn. Det er en lang riig tid, hvori Vorherre forundte mig uendeligt meget, jeg overvældes tidt ved tanken derom.

Gid nu at den store søreise De har gjort må have styrket Deres bryst, løftet Deres sind, De taler vel nu fortræffeligt engelsk. Meget må have fyldt

Kjøbenhavn den 3te April 1869,

Ernste Jørgensen!

I forvejen sagde den forloffelige Jørgensen
med sin Malles at han vilde tage sig af
at bringe mig til den og at det vil
være uanset om den var på St. Helena. Og
at jeg skal være der, for jeg
bliver i det gamle, for jeg skal
= leve i det gamle og give en
= vordende Glands. Det er da en ganske
diligent det for sig! for Magis
for da det skal, for Millioner i de
saar at jeg, jeg skal at de for
første dag, undag og end
for det dagene villet og for den
jeg skal og i de fremmede Lande!
de skal det. Det er en
en vil prøv og give det for
bestemt! jeg skal skal at den
for den uanset om den vil Opløsning
men den skal det er i det mindste det
uanset til mig, for de de skal
da skal jeg at de for skal for,
= skal eller jeg anden Mand no.
= vil fremmed for Opløsning, det vil
jeg mig, for de skal, og skal

Brev fra H. C. Andersen, bestemt til at nå Hans Chr. Jørgensen på St. Helena.

Dem af det nye og eiendommelige De har seet, de forskjellige mennesker De har færdedes med. Giv os een eller anden smuk naturtro skildring.

I Kjøbenhavn er en deel forandret, siden De var her. Huse og gader ere ligesom skudte frem på Gammelholm, forstæderne ere blevne større, en deel af voldgraven ud for den nye banegård fyldt, vi have fået spørvogne, der hvert tiende minut går fra Frederiksberg gennem Kjøbenhavn lige til Vibens Huus på strandveien. Vi have spoervogn til Nørrebro og snart også ud over Amager. Fra Fredericia er jernbane lige til Aarhus. Jeg fortæller måske her en heel deel, som ikke interesserer Dem, men jeg griber i fleng for at meddele og føler mig ganske fattig og flau ved at et så tarveligt brev som dette skal nåe til Napoleon den Stores klippeø St. Helena. Fra Collins har jeg hilsner til Dem, de tænke på at fløtte ud til Hellebæk og blive der i sommertiden, jeg flyver om i landet til venner der, og om Gud vil reiser jeg i september til Nizza og overvintret. Det er mig en trang, en halv nødvendighed at flyve ud i verden, fåe ligesom et åndeligt bad eller drikke af ungdomskilden.

I denne vinter har det kongelige theater ikke bragt mange nyheder, Heibergs Pottemager Valter er blevet opført, Herz har leveret et tre akts lystspil: Tre Dage i Padua, som har vundet meget bifald. Goldschmidt har givet et lystspil: »Fra den anden Verden«, som gav, hvad man kalder godt huus, men ikke videre. I disse dage have vi et drama af samme forfatter, »Rabbien og Ridderen«, det er egentligt en smuk novelle, som ikke godt er tilskåret som drama men har et par efectfulde scener. Bournonville komponerer en ballet: Kort Adelar.

Men nu lev vel kjære hr. Jørgensen, Gud glæde og velsigne Dem.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

Har jeg venner ombord eller De møder sådanne, da hils fra mig.

»GALILEI«S ANKOMST til København efter en rejse, der havde taget et års tid, fandt sted i begyndelsen af august 1869. Hans Christian Jørgensen var ved ankomsten til København meget syg. Den 10. august blev han indlagt på kommunehospitalet i København. I hospitalets anmeldelse af hans død, står der, at han den 10. august indkom til hospitalet fra Odense. Det kunne tyde på at han havde været på vej hjem enten til Middelfart eller til broderen i Bogense, men beror formentlig på en misforståelse fra hospitalets side. I Bogense har H. C. Jørgensen i hvert fald ikke været, for herfra foreligger et brev fra broderen, Hans Peter, der af sin chef har hørt, at »Dorthea Melchior« – det skal altså være »Galilei« – er anløbet København, og næst at byde Hans Christian velkommen hjem, så meddeler Hans Peter, at han stadig er på sin gamle hylde i det fynske. Desuden ses af brevet, at Hans Christian Jørgensen ikke selv har villet eller kunnet give sin plejebroder besked om sin tilstand.

Hans Peter Hansen til H. C. Jørgensen:

Bogense d. 14 aug. 1869

Kjære broder!

Af min principal hører jeg, at »Dorthea Melchior«, captain Harboe, var indklareret til Kjøbenhavns toldsted og formoder jeg at du dermed er vendt hjem hvorfor jeg strax skriver disse linier for at ønske dig velkommen hjem, også for at du kunne skrive til mig da jeg i et af mine breve skrev at jeg ville begynde en forretning for mig selv, men er dette intet blevet til jeg er endnu på min gamle hylde i lille Bogense.

Skriv mig snart til hvorledes du har det, og om jeg kan vente at se dig for mig snart, thi nu må du da efter så lang en reise kunne få dig en lille

hjemtur, og da dine gamle er døde er jeg jo den nærmeste og venter dig derfor.

Min fader boer i Borbergsgaden 22 3 sal, gå og hils på ham, dersom du kan få tid. Fra Middelfart kan jeg hilse men ikke fra nogen bestemt da jeg ikke har været der længe.

Mange venlige hilsener fra
din hengivne broder
Hans Peter.

Skriv nu snart –

Da jeg ikke ved noget bestemt om dig adresserer jeg brevet til d'hr. M. Melchior & Søn.

Den 24. august 1869 døde Hans Christian Jørgensen på kommunehospitalet i København. Broderen i Bogense fik af Moses Melchior meddelelse om dødsfaldet. Han averterede det i Middelfart Avis, hvor bekendtgørelsen findes den 27. august:

»At Hans Christian Jørgensen idag er indgået til den evige hvile på kommunehospitalet i Kjøbenhavn, af brystsyge, meddeles herved slægt og venner af hans broder.

Bogense, den 24de avgust 1869.
Hans Peder Hansen.«

For en gangs skyld overvandt Hans Peter sine ofte skildrede betænkeligheder ved at tage den lange vej til København. Han var i hvert fald med til sin broders begravelse. Foruden ham fulgte Moses Melchior, H. C. Andersen og kaptajn Harrebo, der havde ført »Galilei« på den lange rejse. Vi ved om den fåtallige følge, fordi H. C. Andersen udtrykkelig har bemærket det. Derimod tog digteren fejl af dødsdagen. Han skrev, det var om mandagen, men den 24. august 1869 var en tirsdag, og begravelsen fandt sted fredag d. 27. august. H. C. Andersen skildrede sin sindsstemning i to breve, som han sendte, dels til fru Therese Henriques, gift med vekselmægler Martin R. Henriques, København, og til fru Dorothea Melchior, gift med grosserer, etatsråd Moritz G. Melchior, København. Begge breve er skrevet umiddelbart før H. C. Andersen tog ophold på Basnæs. Ved vi i dag ikke andet om de nærmere omstændigheder ved Hans Christian Jørgensens død og begravelse, så taler disse to breve dog om, hvilket indtryk begge dele gjorde på digteren.

H. C. Andersen til fru Therese Henriques:

Kjøbenhavn 27 august 1869.

Kjære fru Henriques!

Først min hjerteligste tak til Dem og Deres mand for de velsignede dage de forundte mig i Deres lykkelige hjem, hils alle børnene, Marie ikke at forglemme, jomfruen og pigerne, strøe hilsener til vennerne på veien, særligt Asger Hammerik. Igår hørte jeg af Moses Melchior at Jørgensen, han havde taget sig så meget af og ladet gå med skibet til Calcutta og her tilbage, var død i mandags og skulde begraves i dag, han vilde følge ham, og jeg fulgte da med tilligemed capitain Harboe, som havde ført fartøiet til Calcutta og tilbage, foruden os var kun den afdøde broder der er i en handel ovre i Bogense. Gid at jeg i mit liv havde gjort halvt så meget godt som Moses Melchior, ja så havde jeg udrettet noget.

Fra begravelsen kjørte vi hjem, lidt senere tog jeg ud på toldboden hvor med skibet »Elida« Melchiors afreiste lidt efter klokken to, Louise syntes jeg især var meget forstemt. De vare alle bevægede. I dette øieblik er jeg vendt tilbage. Med posten fik jeg ved min hjemkomst et brev fra Amerika, derpå var klinet på tydsk: »Aus dem untergegangenen post-dampfschiffe Germania geborgen«, det havde været ordentligt i vandet og klistrede ganske sammen.

Her er særdeles varmt inde i byen, imorgen eller på søndag tager jeg til Hellebæk til Collins, men er, om Gud vil, allerede tilbage om aftenen. Lev glad og vel!

Deres taknemlig hengivne H. C. Andersen.

H. C. Andersen til fru Dorothea Melchior:

Kjøbenhavn 30. aug. 1869.

Kjære fru Melchior!

På afrejse-dagen var mit sind meget bevæget, jeg kom, som De veed fra Jørgensens begravelse, jeg var særlig opfyldt af erkjendelse af den mageløse godhed, Deres svoger Moses Melchior har viist den unge mand. Jeg følte trang til om aftenen at have skrevet ham til og udtalt mig, men jeg opgav det, da jeg veed, hvor fiintfølende Deres svoger er, jeg frygtede, at han ikke vilde synes om det, men i mit hjerte ønskede jeg: »Gid jeg havde gjort det gode i verden, han har gjort, så havde jeg dog udrettet noget;« At jeg så sjeldent talte til ham om Jørgensen, var i sandhed ikke af mangel på varm deeltagelse, men af forlegenhed over al den mageløse godhed han viiste ham i ord og gjerning!

Boet

TIL KOMMUNEHOSPITALET havde Hans Christian Jørgensen medbragt hele sin rørlige ejendom, der rummedes i 2 kufferter og 1 vadsæk. En mand ved navn Sorterup vurderede effekterne og bragte dem til råd- og domhuset i København til skifterettens videre foranstaltning. Sorterups opgørelse og vurdering ser således ud:

1. 2 frakker	8-
2. 1 do.	10-
3. 4 do.	6-
4. 3 par benklæder	8-
5. 2 do. do.	6-
6. 4 veste	2-
7. 6 nattrøier	4-
8. 10 skjorter	10-
9. 10 par strømper	2-
10. 1 læderkuffert	2-
11. 9 skjorter	6-
12. 9 nattrøier	6-
13. 4 par underbenklæder	4-
14. 5 par strømper	5-
15. 1 vadsæk	1-
16. 1 frakke	3-
17. 4 nattrøier, 1 par underbenklæder	5-
18. 4 håndklæder, 6 kraver, 3 tørklæder, 13 flipper, 12 manchetter, 1 par seler, 1 par strømper, 3 slips, 5 lommelørklæder	5-
19. 1 kiste	2-
20. 1 reisetaske, 1 lille skrin	5-

21. 2 hatte	2-
22. 2 par støvler, 1 par sko, 1 par tøfler	4-
23. 1 rejseetui, 1 sæk	1-
24. 2 par handsker, nogle flipper	4-
25. 1 sølvur i etui	4-
26. 37 stkr. forskellige bøger	8-

For at have vurderet effecter i afd. kontorist H. C. Jørgensens bo har jeg tilgode	1 rd., 1 skl.
For transporten af ovennævnte effecter fra kommunehospitalet til råd- og domhuset, samt for op- og nedbæring af samme endvidere	1 rd, 3 skl.
	ialt 2 rd., 4 skl.

Hvilken fordring i bemeldte bo herved anmeldes.

Kjøbenhavn. d. 3de september 1869.

Sorterup.

Boet var således vurderet til 123 rigsdaler, hvorfra skulle trækkes betalingen for vurderingen og transporten. Hans Peter Hansen henvendte sig til Middelfart byfogedkontor og begærede sig udlagt som eneste arving til boet.

Byfoged Holm attesterede i den anledning: »Det er mig bekendt, at afdøde Hans Christian Jørgensen var en uægte søn af fruentimmeret Hansine Jørgensen af Middelfart, der forlængst er afgået ved døden, samt at Hans Peter Hansen ligeledes er en uægte søn af denne Hansine Jørgensen og således halvbroder til Hans Christian Jørgensen. Det er mig ikke bekendt, at Hans Christian Jørgensen nogensinde har været gift og der er ingen sandsynlighed herfor, da han kun var 22 år gammel, da han døde«. Det blev samtidig meddelt, at Hans Peter Hansen havde betalt begravelsesomkostningerne og at han var villig til at betale mulige arveafgifter. Rebslager A. Simonsen og klodsemager Jens Hansen, begge Middelfart, attesterede senere »under tilbud om vor saligheds ed«, at Hans Christian Jørgensen aldrig havde været gift, og at hans moder ikke efterlod sig andre livsarvinger end Hans Peter Hansen. Overretsprokurator Rothe i København fik overdraget repræsentationen af Hans Peter Hansens interesser, hvilket meddeltes ham af fuldmægtig Priergård på By- og herredskontoret i Middelfart med den oplysning, at Hans Peter Hansen allerede havde haft udlæg til begravelsen m. m. på over

40 rigsdaler: »Dette beløb, fradraget boets værdi, vil uden tvivl medføre at overskuddet reduceres til høist lidet eller slet intet«. Et indtegningsbevis for Hans Christian Jørgensen som værnepligtig i lægdsrullen for Odense amt blev sendt til byfogedkontoret i Middelfart, og boopgørelsen kunne slutte med denne bemærkning: »De øvrige papirer, som ikke anses at være til nogen indtægt eller nytte for boet, bleve atter anbragte under skifte-commissionens forsegling«.

Hans Peter Hansens bekymring for, at der ikke skulle blive noget at arve efter halvbroderen, var overflødig. Moses Melchior betalte regningerne.

Kufferterne, kassen og vadsækken med Hans Christian Jørgensens omfattende udstyr til opholdet i det tropiske klima kom til Middelfart. Hans Peter Hansen lod det sende til sin plejesøster, Ane Barbara Michelsen, der var gift med rebslager Andreas Simonsen på Algade i Middelfart. Drengene dér i huset, og dem i nabolaget, var mægtig optaget af de fremmedartede klædningsstykker. Når rebslager Simonsen havde travlt på reberbanen og fru Simonsen var ude, tog drengene de brogede klædningsstykker frem, de kulørte skjorter, nankingsbukserne, stråhattene og silkeskærfene. De legede sørøvere og negre. Til fastelavn manglede ikke passende udstyr. Når drengene løb på gaden i deres mærkelige stads, så forstod snusfornuftige borgere nok, at her blev afdøde Hans Christian Jørgensens garderobe luftet. Den kunne ikke bruges til andet. Hvem ville gå i den slags aflagte klæder. Dem kunne der ikke være nogen lykke ved. Havde han i grunden ikke også fået løn som fortjent, den uægte søn af den letsindige Hansigne – ham, der havde troet, at han var dygtig nok til at påkalde berømte folks hjælp i sin søgen efter lykken? Nu lå han fire alen under jorden langt fra Middelfart, og rebslager Simonsens drenge lavede grin med hans tøj, mens hans gamle plejemor spiste nådensbrød hos glarmester Hansen i Knorregade og hans stakkels invalide søster, Stine, var på fattigvæsenet. Havde det nu ikke været mere fornuftigt, om han havde fået sig en plads som kontorist i Middelfart i stedet for at føjte til København og derfra rundt i verden?

En dag var Hans Christians garderobe kun snavsede laser, som endte hos kludekræmmeren. Det sidste, der havde mindet om drengen, som søgte sin lykkeblomst i Vestlandet, var borte med undtagelse af sølvuret, der lå i vestelommen hos Hans Peter i købmandsgården i Bogense.

Denne bog er udsendt 1967 på dagen for H. C. Andersens fødsel, den 2. april. Åge Petersen har samlet og udarbejdet manuskriptet. Clicheerne er udført af Brdr. Johannessens Cliché-Anstalt. Bogen er sat med Times Antikva og fremstillet i N.C.-Trykkeriet, København.

Reproduktion efter plaquette udført af billedhuggeren Arno Malinowski

H. C. ANDERSENS PROTEGÉ

En ikke tidligere offentliggjort dokumentarisk beretning, samlet af programleder Åge Petersen, på grundlag af breve i Det kongelige bibliotek, Landsarkivet for Sjælland og Middelfart byhistoriske arkiv, om digteren H. C. Andersen og hans venners hjælpeaktion til fordel for den unge Hans Christian Jørgensen, plejesøn af vægter Heinrich Uhl i Middelfart.

FORLAGET URANIA KØBENHAVN